

Täysistunto

Keskiviikko 11.10.2017 klo 13.59—16.55

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 16.55.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (13.59—15.59) ja puhemies Maria Lohela (15.59—16.55).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 131/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

14.00 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi valtioneuvostosta koskee kahta asiaa, jotka nyt suuruusluokaltaan tai merkitykseltään eivät ole valtavan suuria, mutta niihin sisältyy kuitenkin muutama mielenkiintoinen yksityiskohta, minkä takia tästä tämän puheenvuoronkin käytän.

Ensinnäkinhän tätä valtioneuvostosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että ulkoasiainministeriön nimi muuttuisi ulkoministeriöksi, ja kun tämä muutos on saatu aikaan, niin sitten on mahdollista myös ulkoasiainministeristä tehdä ulkoministeri. [Ilkka Kanerva: Entä ulkoasiainvaliokunta?] — On sitten eduskunnan tehtävä varmasti taas sekin muuttaa.

Vuonna 2013 meillä on todellakin ollut kokemusta ministeriön nimenmuutoksesta. Nimittäin sisäasiainministeriö muutettiin vuonna 2013 sisäministeriöksi ja sen jälkeen myös sisäministerin nimike. Kyllä tuo muutos varsin helposti kävi. Toki se muutamia käytännön ongelmia toi, eli jouduttiin erilaisia kylttejä ja lomakkeita ja esitteitä muuttamaan, ja varmasti näitä käytännön muutoksia tästäkin seuraa.

Mutta kiinnitin huomiota siihen, että täällä perusteluissa todetaan, että vuonna 2013 ei ollut mahdollista muuttaa samassa yhteydessä tätä ulkoasiainministeriön nimikettä, kun tuo sisäministeriön muutos tehtiin. Täällä perustellaan sitä sillä, että ulkoministeriö sai niin

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

myöhäisessä vaiheessa tiedon tästä muutosprosessista, että ei ikään kuin ehditty siihen kyytiin mukaan, ja sitten toisaalta sillä, että ei ehditty varautua taloudellisesti. Jälkikäteen hiukan ihmettelen näitä perusteluja, koska kyllähän tuo lakihanke oli ihan pitkään tiedossa, että nimeä ollaan sisäministeriössä muuttamassa. Ja toisaalta myös täällä perusteluissa todetaan, että nuo taloudelliset vaikutukset ovat hyvin vähäiset, eli ne eivät sinänsä ole merkittävät, jos ajatellaan niinkin isoa ministeriötä kuin ulkoasiainministeriö. Mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan, ja mielestäni nämä perustelut tälle nimenmuutokselle ovat aivan asialliset. On hyvä muuttaa käytäntöä yksinkertaisempaan nimeen. Ja todellakin tämä varmasti sitten aiheuttaa keskustelua myös valiokuntanimen kohdalla.

Mutta sitten toinen asia, joka tässä esityksessä on. Se koskee virkamiesten nimityksiä ja nimenomaan tehtävänjakoa nimityksissä valtioneuvoston ja ministeriön välillä. Ennen muuta tämä koskee määräaikaisia alle vuoden mittaisia nimityksiä, jotka pidempiaikaisina tehtäisiin valtioneuvostossa ja joissa toimivalta kuuluu valtioneuvostolle, mutta ohjesäännön perusteella käytäntönä on se, että alle vuoden mittaiset nimitykset tehdään ministeriössä. Kun olen tätä esitystä lukenut, niin täytyy sanoa, että en ihan saa selvää nyt siitä, mihin suuntaan tässä halutaan tätä käytäntöä muuttaa. Täällä viitataan oikeuskanslerin päätökseen, jossa hän on todennut, että silloin, kun on kyse virasta, joita on vain yksi koko valtionhallinnossa, voidaan virkaa täytettäessä usein pitää hakijan ansiona, jos hänellä on jo aikaisempaa kokemusta viranhoidosta, ja tästä näkökulmasta katsottuna oikeuskansleri toteaa... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että keskitytään kuuntelemaan puhujaa.

Kiitos, puhemies! — Oikeuskansleri on todennut, että voitaisiin myös perustella sitä, että määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäisi sama taho, joka nimittää vastaavaan virkaan. Ja itse ymmärrän, että tämä oikeuskanslerin kanta tarkoittaisi sitä, että myös näissä lyhyissä määräaikaisissa nimityksissä, alle vuoden mittaisissa nimityksissä, se nimittäjä olisi sitten valtioneuvoston yleisistunto eikä ministeriö. Jos näin on, niin se tarkoittaa käytännössä sitä, että tässä jonkin verran painopistettä ikään kuin valtuuksissa siirretään silloin pääministerin ja valtioneuvoston kanslian suuntaan näiltä sektoriministereiltä.

Haluan jakaa tässä kanssanne yhden käytännön esimerkin. Viime kaudella kansliapäällikkö sisäministeriössä vaihtui, kun edellinen kansliapäällikkö Ritva Viljanen sai nimityksen Helsingin apulaiskaupunginjohtajaksi, ja siinä tuli sitten muutaman kuukauden väli ennen kuin uusi kansliapäällikkö saatiin nimettyä. Tuolloin sitten siksi muutamaksi kuukaudeksi ministerinä pystyin nimittämään sieltä ministeriöstä vanhimman osastopäällikön, silloisen pelastusylijohtajan Pentti Partasen, joka ehkä parhaiten tunsi tätä kenttää ja oli tavallaan helppo ja turvallinen nimitys lyhyeksi ajaksi. Kansliapäälliköllä on kuitenkin hyvin merkittäviä tehtäviä sisäministeriössä, ja hänellä täytyy olla valmius toimia myös äkillisissä, vaikeissa tilanteissa. Ja mietin sitä, tarkoittaako tämä nyt sitä, että tällaiset lyhyetkin nimitykset sitten tulisivat valtioneuvoston päätettäväksi, jolloin siitä lyhyestä nimityksestä herkästi saattaisi tulla myös hiukan poliittisempi tai sillä lyhyellä nimityksellä saatettaisiin kenties jo ennakoida sitä pidempää nimitystä. Eli käytännössä tällä kyllä oikeasti on merkitystä.

No, nyt tässä varsinaisessa lakimuutosehdotuksessa siis ehdotetaan tällaista uutta momenttia, jossa todetaan näin: "Valtioneuvoston asetuksella säädetään määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta toimivallasta silloin, kun vastaavaan virkaan nimit-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

täminen on säädetty valtioneuvoston ratkaistavaksi." Eli annetaan asetuksenantovaltuus, eli valtioneuvosto tulee antamaan tästä nyt sitten asetuksen, millä tavalla näitä virkanimityksiä nimenomaan näissä lyhyissä määräaikaissa virkasuhteissa tehdään. Ja kun tämä menee nyt hallintovaliokunnan käsiteltäväksi, niin vetoan teihin, hallintovaliokunnan jäsenet, että pyytäkää tämä asetusluonnos nähtäväksi, että tiedätte, mistä olette päättämässä. Uskoisin, että tämä asetusluonnos on jo jossakin olemassa, ja tietysti jo täällä eduskunnan lähetekeskustelussakin olisi ollut hyvä tietää, minkälainen asetus sieltä on tulossa.

Vielä haluan selventää tätä ongelmaa, että tällä hetkellä meillä siis valtioneuvostolaissa todetaan ihan yksiselitteisesti vain, että jos virkaan nimittäminen on muualla laissa tai asetuksessa säädetty valtioneuvoston ratkaistavaksi, asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa, eikä siinä siis ole lainkaan käsitelty näitä lyhyempiä virkasuhteita. Mutta sitten meillä on erikseen valtioneuvostolain nojalla säädetty ohjesääntö, joka ei ole siis asetustasoinen, vaan se on pelkästään ohjesääntö, ja tässä ohjesäännössä on todettu, että yli vuoden kestäväan määräaikaaiseen virkasuhteeseen tapahtuva nimitys käsitellään valtioneuvoston yleisistunnossa, ja tästä on vedetty sitten se käytännön johtopäätös, että alle vuoden pituisissa määräaikaissa virkasuhteissa se nimitysvalta jää ministeriölle. On ilman muuta selvää, että tätä lakia täytyy täsmentää, koska nyt se on pelkästään tämän ohjeistuksen varassa, eli kannatan ehdottomasti tätä valtioneuvoston asetuksen säätämistä, jotta meillä on selkeä laki- ja asetus pohja myös näistä lyhytaikaisista määräaikaista virkanimityksistä. Itse olisin kyllä sillä kannalla, että sinänsä tämä nykyinen käytäntö on toimiva, mutta voi olla, että perusteita löytyy sillekin, että niistä osa tai kaikki siirrettäisiin sinne valtioneuvoston yleisistuntoon käsiteltäväksi. Mutta tästä lakiesityksestä en ainakaan itse löydä sitä, mikä tässä nyt on sitten hallituksella ja valtioneuvostolla näkemyksenä, ja sen vuoksi pitäisin tärkeänä, että tuo asetusluonnos saataisiin sinne hallintovaliokunnan käsittelyyn, kun tätä lakiesitystä käsitellään.

14.10 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Räsänen huolellinen puheenvuoro osoittaa ensinnäkin sen, että on ongelmallista, että ulkoasiainministeri Soini ei ole paikalla esittelemässä tätä lakiesitystä. Tähän liittyy niin paljon erilaisia näkökulmia, että olisi ollut hyvä, että hän olisi ollut täällä paikalla ja että tämä olisi tuotu sillä lailla eduskuntaan, että olisimme päässeet keskustelemaan suoraan ulkoasiainministeri Soinin kanssa tästä asiasta.

Kysymys nimittäin, arvoisa puhemies, on siitä, että olen pitänyt ulkoasiainministeri Soinia jämäkkänä, vanhan ajan kunnon miehenä, sellaisena, joka pitää kiinni konservatiivisista arvoista ja perinteistä, ja nyt näen ongelmia siinä, että ilman suurempaa pohdintaa olisimme muuttamassa ulkoasiainministeriön nimen ulkoministeriöksi. Tietysti ensimmäinen kysymys, joka tästä herää, on se, että jos jatkossa ulkoasiainministeri on ulkoministeri, tuleeko siitä mielleyhtymä, että ministeri on ulkona eikä hallitse enää asioita. [Eduskunnasta: Pihalla!] — Tai, niin kuin täältä huudettiin, siitä käytetään myös sanaa "pihalla". Tietysti, kun kysymys on ulkoasiainministeri Soinista, jokainen meistä voi arvioida sitä itse.

Mikä tämän jatkoseuraamus sitten on, jos ulkoasiainministeriöstä tehdään ulkoministeriö? Mitä esimerkiksi eduskunnassa tapahtuu: käykö niin, että joku edustajista vahingossa kutsuu puhemiestä puheenjohtajaksi — sehän olisi aivan ennenkuulumatonta — puhumatakaan siitä, että jatkossa salissa joku voisi esiintyä ilman kravattia ja valkoisissa lenkka-reissa? Entä mitä ylipäättänsä suomen kielen osalta: voiko käydä niin, että me jatkossa

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

otamme käyttöön sukupuolineutraalin pronominin, hän-muodon? Ruotsissahan tästä käydään keskustelua.

Arvoisa herra puhemies! Tämä voi myös johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi ulkoministerinä voisi toimia joku, joka edustaisi ei hallituspuoluetta vaan takiaisryhmää. Mutta näin pitkälle tuskin tämän nimenmuutoksen perusteella mennään.

14.13 Simon Elo si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tiennyt, ja kiitän edustaja Arhinmäkeä siitä, että olette huumorintajuinen mies. Olette myös huomannut, että Suomi on varsin edistysellinen, mitä tulee meidän lainsäädäntöömme ja meidän kieleemme verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, ja olette oikeassa siinä, että ulkoministeri Timo Soini on konservatiivinen mies ja on sitä varmasti jatkossakin. Mutta osoitamme jälleen tätä edistysellisyyttämme ja muutoskykyämme siinä, että muutamme niinkin radikaalisti kuin muutamme ulkoasiainministeriön ulkoministeriöksi. Tämä on erittäin radikaali toimenpide, mutta hallitus on valmis tekemään tällaisia edistyksellisiä ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, sitten jatkamme puhujalistaa.

14.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Ihan asiallisesti: Kyllä itse hämmästelten myös tätä esitystä, tämän esityksen ehkä tarpeellisuutta ja osittain myös, omasta mielestäni, järjestyttäkkin. Tässähän esitetään ulkoasiainministeriön muuttamista ulkoministeriöksi ja että ulkoasiainministeri muuttuisi ulkoministeriksi. Kuitenkin tämä johtaisi sitten pidemmällekin tässä ketjussa — meillä on ulkoasiainneuvoksia, joista tulisi ulkoneuvoksia, ulkoasiainsihteereistä tulisi ulkosihteereitä, ja ulkoasiainhallinnonkin toimintamenot ovat käsittelyssä — ja jos tämä kaikista poistetaan, niin mielestäni se antaa kyllä vääränlaisen kuvan. Esimerkiksi jos ulkoasiainhallinto olisi vain ulkohallinnon toimintamenot, ei se kerro enää kyllä sitä kuvaa, mikä on esimerkiksi EU:ssa yleinen. EU:ssahan käytössä on edelleen ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja — siinä käytetään ulkoasiainkokonaisuutta — ja EU:ssa on myös ulkoasiainneuvosto eikä ulkoneuvosto.

Todennäköisesti eduskunta tulee myös tässä yhtenäisyydessä käymään sitten puhemiesthistön ja muiden toimijoiden kanssa keskustelun siitä, voiko enää ulkoasiainvaliokuntaa olla vai muuttuuko se ulkovaliokunnaksi. [Naurua — Eduskunnasta: Ei muutu, ei muutu!]

Mielestäni tämä ei kyllä vie tätä kokonaisuutta järkevään suuntaan. Meillä on tällä hetkellä tasavallan presidentti, josta varsin yleisesti puhutaan kuitenkin presidenttinä, kun kirjoitetaan ja puhutaan useamman kerran esimerkiksi samassa uutisessa, ja se on aivan luonnollista, tai valtioneuvostosta käytetään hallitus-muotoilua ja niin poispäin.

Itse toivoisin, että aloitettaisiin tämä yhtenäistäminen ja järjeistäminen vaikkapa meidän valtioneuvostomme ja [Puhemies koputtaa] hallituksemme verkkosivuista ja sähköposteista, niin että ne olisivat jollain tavalla yhteneviä ja ihmiset osaisivat niitä paremmin käyttää.

14.16 Ilkka Kanerva kok: Puhemies! On tietysti uudistuksia ja näennäisuudistuksia. En halua väheksyä sitä harkintaa, joka tässä on tehty, mutta se on liian kapea-alainen omasta mielestäni. Edustaja Heinonen käytti erinomaisen puheenvuoron siitä, mihin tämä logiikka vähänkään eteenpäinvietynä johtaa. Enkä oikein jaksa uskoa, että tämä nyt hallituksen esityksessä oleva logiikka on kovin terve tai kestävä, eikä se kestä myöskään kansainvälistä vertailua, [Timo Heinonen: Juuri näin!] mihin edustaja Heinonen viittasi.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Mitä tulee puhtaasti eduskunnan puolella olevaan ulkoasiainvaliokuntaan, niin toivon, että tässä talossa ei edes harkittaisi tämän nimen muuttamista analogisesti sen tyyppiseksi, mitä tässä hallituksen esityksessä on. Toivon, että tätä asiaa erittäin kriittisesti katsotaan monipuolisesti, ennen kuin tämänkaltaiseen uudistukseen mennään. Tässä maassa lienee pikkuisen isompiakin murheita kuin tämänkaltaisten asioiden ympärillä pyöriminen.

14.17 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin se, että täällä on ulkoministeri, ulkoasiainministeri, Soinia pyydetty paikalle, tuntuu tietysti hivenen kummalliselta, kun tämä kuitenkin on valtioneuvoston kanslian elikkä pääministerin antama esitys [Eduskunnasta: No, eihän hänkään ole paikalla!] ja liittyy sinne. Minun puolestani tämä ulkoministeri-nimitys käy ihan hyvin, mutta kun täällä edustaja Heinonen totesi, että julkisuudessa puhutaan "presidentistä" ihan niin kuin lyhentäen "tasavallan presidentistä", niin täytyy muistaa, että tässä on kyllä kyse eri asiasta. Elikkä meillä on Suomessa presidentti Halonen ja meillä on presidentti Ahtisaari, mutta tasavallan presidentti on aina se istuva presidentti. Elikkä näillä on kyllä ehdottomasti eroa, mitä käytämme.

Mutta, itse tähän asiaan, joka on minun mielestäni paljon suurempi asia tämän sisällä, elikkä siihen, että todellakaan meillä ei ole olemassa sitä asetustekstiä, millä ja kenen toimesta näihin määräaikaisiin virkanimityksiin ollaan tulevaisuudessa ryhtymässä. Meille eduskuntaryhmille tehtiin tällainen kysely, että entä jos hallituksen muodostamisen yhteydessä yhä enemmän valtaa näihin virkanimityksiin oltaisiin siirtämässä valtioneuvoston kansliaan elikkä pääministerin alaisuuteen. Onko tämä nyt alku sille kehityskululle, että meillä Suomessa halutaankin virkamiehistöä lähteä yhä enemmän politisoimaan ja antaa ikään kuin se mahdollisuus istuvalle pääministerille, valtioneuvoston kanslialle, johtavalle hallituspuolueelle lähteä nimittämään näihin lyhytaikaisiin, määräaikaisiin työsuhteisiin omia miehiä ja naisia? Ja niin kuin täällä edustaja Räsänen erittäin ansiokkaassa puheenvuorossa toi esille, monta kertaa nämä määräaikaiset, lyhytaikaiset työsuhteet ovat niitä, joilla sitten kenties pedataan sitä tulevaa nimitystä. Minun mielestäni tämän nimikikkailun takana on nyt paljon isompi asia. Ja todellakin, samat tervetset sinne hallintovaliokuntaan: On saatava asetusteksti nähtäväksi. Tässä on iso poliittinen asia takana, joka meinaa nyt mennä tämän ulkoministeri—ulkoasiainministeri-asian takana. Tässä on nyt [Puhemies koputtaa] paljon isompi kala käsissä kuin miltä tässä lakitekstissä näyttäisi.

14.19 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin, totesin, että meillä on "tasavallan presidentti" ja sitten muut ovat "presidenttejä", mutta kuvasin sillä nimenomaan sitä, että meillä yleisesti puhekielessä, uutisissa, mediassa, lehdissä kuvataan niin, että "presidentti Niinistö tapasi presidentti Putinin", ja ei siinä joka kerta toisteta sitä virallista muotoa. Tällä halusin kuvata sitä, että puhutaan — niin kuin tälläkin hetkellä — "ulkoministeri Soinista", vaikka hän on virallisesti "ulkoasiainministeri". Minun mielestäni sitä ei tarvitse muuttaa teknisesti, kun kuitenkin maailmanlaajuisesti esimerkiksi, niin kuin toin esille, Euroopan unionissa on "ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja" ja EU:ssa on myös "ulkoasiainneuvosto", enkä usko, että Euroopan unionissakaan näitä lähdetään muuttamaan.

14.20 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Arhinmäki toivoi ulkoministeri, ulkoasiainministeri, Timo Soinia vastuuseen ja selittämään tätä lakiesitystä, mutta tämä on todellakin pääministeri Juha Sipilän antama, ja siinä mielessä hänelle olisi periaat-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

teessa tämä esittely tästä kuulunut. Mutta olen kyllä samaa mieltä kuin edustaja Essayah, että tätä ulkoministeriön nimikemuutosta merkittävämpi kysymys tässä lakiesityksessä liittyy tähän nimitysvaltaan liittyvään muutokseen. Toivoisin sitä, että kun täällä on hallituspuolueitten edustajia ja teitä ehkä on informoitu siitä, minkäsuuntainen asetus tästä on vireillä ja tekeillä, niin joku voisi tässä yhteydessä tätä valaista.

Totean vielä tästä nimikemuutoksesta sen, että täällähän perustellaan sitä sillä, että nykyisin käytetään vakiintuneesti nimeä "ulkoministeriö" tai puhutaan "ulkoministeristä", mutta olen kyllä täysin samaa mieltä, että kyllä meillä edelleen tulee säilyä virallisessa kielessä "ulkoasiainhallinto" ja varmasti myös "ulkoasiainvaliokunta" on jatkossa se nimitys, joka on luonteva "ulkovaliokunnan" sijaan.

14.22 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Kiinnitin huomiota siihen, että lyhytaikainen määräaikainen työsuhde on jossain tapauksessa jatkettavissa aika monta kertaa, jolloin itse asiassa ne henkilöt, jotka ovat kompetentteja kyseiseen virkaan, eivät ole voineet aidosti olla mukana siinä prosessissa. Siinä mielessä pidän perusteltuna, että valtioneuvosto kokonaisuudessaan käsittelee sellaiset virkanimitykset, vaikka ne ovat määräaikaisia, jolloin voidaan olettaa, että sillä tehtävällä on lyhytaikaisuuden jälkeen myös jatkuvuutta, jolloin kaikilla syntyy asiallisesti mahdollisuus tulla valittua, ja valtion tehtävänä on palkata paras mahdollinen henkilö kyseiseen tehtävään.

14.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun on seurannut tätä keskustelua, että onko se ulkoministeriö vai ulkoasiainministeriö vai mikä muu tahansa, niin väkisin on sen verran pakko sanoa, että toivoisin kuitenkin, että tällaisia vanhoja, arvokkaita nimiä kunnioitettaisiin, koska niiden perinteiden vaalimiseksi, joita tässä maassa kuitenkin on syntynyt demokratiallakin, jo 100 vuotta itsenäisenä valtiona, minä kyllä mielelläni näkisin, että niitä sieltä periytyviä hyviä nimikkeitä säilytettäisiin edelleen. Ei se ole viisain ja paras, joka menee nykyaikaisten tuulien mukana.

Viittaan korkeasti arvostamani kansanedustaja Ilkka Kanervan kommenttiin, että tässä talossa on varmaan tärkeämpiäkin asioita päätettävänä kuin tällaiset asiat. Mutta toivon kuitenkin, että säilyisi tällainen perinne ja nämä vanhat hyvät virkanimikkeet, koska se hän luo sitä arvokkuutta ja arvovaltaa. Se on vain yksi keino hankkia sitä, kyllä politiikan teolla ja asioiden hoidolla ja jämäkkyydellä se arvokkuus saavutetaan, jos saavutetaan, mutta ei tällaisien asioiden kanssa kannata nyt tässä taloustilanteessa hyvin pitkään vataloida.

14.23 Kimmo Kivelä si: Puhemies! Tuntuu, että lokakuusta on tullut politiikan mätäkuu. Kun eilen piti käsitellä eurooppalaista kulttuuriperintöä, niin puhuttiin sotaveteraanien asioista, ja nyt tuntuu tämä vakiintunut käytäntö, ulkoministeriö, ulkoministeri, muuttuvan elämää suuremmaksi kysymykseksi. En usko, että näistä tulee todellisia ongelmia. Vaikka läänit lakkautettiin, niin ei läänintaiteilijoista tullut avi-taiteilijoita tai ely-taiteilijoita, ja vaikka läänit oli lakkautettu, niin eivät myöskään sotilasläänit lähteneet heti. Nämä ovat kehällisiä asioita. Mutta sen sijaan hyvin olennainen kysymys on tämä, mistä toivoisin herätettävän enemmän keskustelua, minkä edustaja Räsänen aloitti, että tässä ollaan avaamassa uutta käytäntöä.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

14.25 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Räsänen käytti suorastaan valtiomiesmäisen puheenvuoron ja kuvasi ansiokkaasti tämän esityksen karikoita. Samoin edustaja Heinonen ja edustaja Kanerva käyttivät loistavat puheenvuorot. Minä teen nyt oppositiosta hyvin rakentavan ehdotuksen: hallitus voisi viisaudessaan vetää tämän liian kevyellä valmistelulla tehdyn esityksen pois.

Samalla totean, että tämä esitys on oiva esimerkki siitä, ettei esityksestä tee hyvää se, että se on hallituksen esitys. Tärkeää on se, mihin se esitys on johtamassa, ja silloin kun hallituksenkin tekemä esitys johtaa johonkin sellaiseen, josta koko eduskunta hallitus mukaan lukien kokee hieman epämukavaa oloa, että ei tämä nyt ihan mennyt putkeen, esityksen voi aina vetää pois. Joten ollaan johdonmukaisia ja käytetään tätä hallituksen jo kahden vuoden aikana harrastamaa hyvää linjaa, että huonot esitykset vedetään pois.

14.26 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva ehdotus vaikuttaa järkevältä. Edetään tältä pohjalta. [Naurua]

14.26 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Olin juuri sanomassa samaa, ja sanonkin saman, että sinällään asetuksenhan ei aina tarvitse olla valmiina, kun lakiesitys on. Sinällään tämä nimityspolitiikka ehkä menee vähän pitkälle, kun eduskuntakaan ei ole kunta. Me emme ole Suomen pienin kunta, vaan me olemme Suomen parlamentti, mutta voidaan näitä vanhoja nimiä kyllä sinällään käyttää.

14.26 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Ennen oli kunnollista. Nyt olisi ollut hyvä, että sekä ulkoasiainministeri Soini että pääministeri Sipilä olisivat olleet avaamassa tätä lakiesitystä, niin kuin tästä keskustelusta on käynyt ilmi. Huomiota herättävää on se laaja kritiikin rintama, mikä on nimenomaan tullut hallituspuolueilta. Hoskonen—Heinonen—Kanerva-linja on aika selkeä tässä. Näyttäisi siis siltä, että ainoa, jolta tämä esitys on saanut yksimielistä kehua, on sininen ryhmä. Onko tämä niitä sinisten merkittäviä sormenjälkiä hallituksen politiikassa, josta ei voida antaa järjenkäytön edessä periksi? Ei kai tämä teille voi olla näin periaatteellinen kysymys?

Arvoisa puhemies! Läänintaiteilija-nimikkeestä oltiin, edustaja Kivelä, luopumassa, mutta silloinen kulttuuriministeri totesi, että pidetään kiinni tästä hyvästä nimestä.

14.27 Kaj Turunen si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta, mitä on tässä käyty: Vaikkakin se on hauskaa, niin väkisinkin tulee semmoinen olo, että pitäisi pikkusen saada ehkä arvokkuutta ja pysyttäisiin asiassa. Niin kuin aiemmissa puheenvuoroissa mainostettiin ja sanottiinkin, Arhinmäki on huumorimies, mutta kun me olemme nyt eduskunnassa ja eduskuntasalissa ja tämä on ihan vakavasti tehty hallituksen esitys, niin jospa voitaisiin käydä keskustelua asiallisella pohjalla. — Kiitos.

14.28 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Asiallisuus on tietysti aina tärkeää, mutta kansa puhuu myös kaduilla tällä hetkellä siitä, mitä on kielenkäyttö, mihin tämä on menossa. Tämä on sinänsä arvokas keskustelu. Meillä on paljon nimikkeitä, kuten virkamies, lautamies, lakimies. Olenko minä sitten, jos minä toimisin lautamiehenä, lautahenkilö, mikä olen? Nämä ovat tärkeitä, koska ihan oikeasti ei varmaan ole tarkoituksenmukaista, että meistä tulee huonon kielen vuoksi täysin naurettavia miellelyhtymiä.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Edustaja Lehti otti minusta tärkeän asian, määräaikaaisuudet ja valtionhallinnon. Itse olen ollut pitkään valtionhallinnossa töissä, ja olin itsekin kahdeksan vuotta määräaikaisena. Valtio on ollut aika kova ketjuttamaan näitä, ja valtion ja valtionhallinnon pitäisi aina toimia esimerkillisesti siinä, että työsuhteet ovat senlaatuksia, että ihmisiä ei roikoteta sielä löysässä hirressä. Siinä on huonompaa käytäntöä valtiolla kuin yksityisillä.

14.29 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On huomattava myös, että eduskunta on sisäasiainministeriön muuttanut sisäministeriöksi, ja tämä on tietyllä lailla johdonmukaista. Käyttökieltä voidaan viedä eteenpäin. Eduskunta tietysti tekee kaikista hallituksen esityksistä myös päätökset, ja tältä pohjalta sitten tämä marssijärjestys kulkee edustajien arvioiden mukaisesti.

Mitä tulee läänintaiteilijoihin, niin heitä kyllä voitaisiin kutsua tänä päivänä, nyt lainmuutoksenkin myötä, Taike-taiteilijoiksi, koska läänintaiteilija-nimike on kyllä puhtaasti kulssi sille työlle, mitä läänintaiteilijat ovat aiemmin tehneet nimenomaan taidetoimikuntien puitteissa eivätkä ainoastaan Helsinki-johteisesti.

Lopuksi, herra puhemies: kun edustaja Ala-Nissilä puhui, että onko tämä pienin kunta, niin on hyvä muistaa, että eduskunta on kansa pienoiskoossa, mutta edustaja on ihminen pienoiskoossa. [Paavo Arhinmäki: Ei ole!]

14.30 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Rossille totean, että läänintaiteilijan nimike haluttiin säilyttää sen vuoksi, että se on tunnettu ja se kuvastaa sitä, että tehdään nimenomaan alueella sitä taiteen edistämistyötä, sitä ei tehdä mistään keskuksesta lähtien. Mutta oleellistahan tässä nyt on kuitenkin keskustelu kysymyksestä ulkoasiainministeriö ja ulkoasiainministeri.

14.31 Simon Elo si: Arvoisa puhemies! Kiitän edelleen edustaja Arhinmäkeä näistä huumoripitoisista puheenvuoroista. Hyvän huumorin ystävänä osaan arvostaa jopa huonoa huumoria.

Olen samaa mieltä edustaja Turusen kanssa siitä, että mielellään tosiaan asiallista kritiikkiä, asiallisia esityksiä koskien tätä hallituksen esitystä. Esimerkiksi edustajilta Räsänen ja Essayah tällaisia on tullut.

Ja tietysti tätä edustaja Arhinmäen huumoriarvoa tältä osin, mitä tulee sinisiin, hieman laskee se, että kun tässä muututaan puolueeksi, niin tietyt puheenvuorot varmaan sitten sieltä edustajalta karisevat.

14.31 Päivi Räsänen kd: Herra puhemies! Täällä on nostettu kysymykseksi tämä määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamisongelma, mutta se ei kyllä koske näitä virkoja, joista nyt on kysymys, joita nimitetään valtioneuvoston istunnossa. Määräaikaaisuushan tulee kyseen näitten virkojen kohdalla lähinnä niissä tilanteissa, että edellinen viranhaltija on eronnut tehtävästä ja sitten etsitään uutta ja siihen väliin tarvitaan määräaikainen sijainen. Eli en pitäisi tätä ketjuttamiskysymystä minään merkittävänä kysymyksenä tässä.

Mielestäni ongelma tässä esityksessä on yksinkertaisesti se, että tästä ei avaudu lopulta se, mikä on hallituksen tavoitela ja tahtotila tässä, että minkälainen asetus tässä halutaan säätää: halutaanko jatkaa nykyistä käytäntöä vai halutaanko siirtää myös määräaikaiset nimitykset valtioneuvoston istuntoon päätettäväksi. Ja tällä on kyllä vaikutuksia toki ihan

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

käytännön arjen työhön ministeriöissä ja myös siihen, kuinka poliittisia nämä nimitykset mahdollisesti ovat.

Kun täällä edustaja Ala-Nissilä totesi, että eiväthän nämä asetukset aina ole valmiina, sekin on totta. Mutta mielestäni eduskunnan tulisi kaikissa tilanteissa pyytää asetusluonnos nähtäväksi silloin, kun annetaan asetuksenantovaltuus. Kyllä eduskunnalla on oikeus tietää, mihin suuntaan sitä asetusta ollaan säätämässä, tai vähintäänkin kuulla ministeriötä ja ministeriä, että mikä tässä on tahtotila, ja sen takia on tietysti vahinko, että tämän hallituksen esityksen antanut pääministeri Juha Sipilä [Puhemies koputtaa] ei ole paikalla.

14.33 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Keskustelu voi olla vakava ja hauska mutta silti asiallinen. Minusta olennaista tässä keskustelussa on se, mihin tällä nimenmuutoksella pyritään. Aivan niin kuin edustaja Räsänen, edustaja Essayah ja moni muukin, viittaa siihen, että johtaako tämä siihen, että keskitetään yhä enemmän valtaa valtioneuvoston kansliaan.

Se, mikä hämmentää tässä keskustelussa, on, että useat hallituspuolueitten edustajat suhtautuvat hyvin kriittisesti tähän, ja mietin sitä, että kun viime kaudella olimme hallituksessa, niin nämä esitykset tuotiin aina keskiviikkoisin ryhmien käsiteltäviksi ja siellä ryhmäjohtajat kuittasivat ja antoivat hyväksynnän niille esityksille. Mitkä ovat ne päätösproseduurit, mitä on tällä hallituskaudella? Ettekö ole tulleet sitten muissa hallituspuolueissa, että tällainen muutos on tulossa? Edustaja Zyskowicz viittasi eilen eräässä keskustelussa, kun keskustelimme rahasta, että raha ei tule avaruudesta. Herää kysymys, onko tämä päätös syntynyt avaruudessa.

14.35 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä määräaikaisten työsuhteiden perustaminen ja täyttäminen ei ole ihan pieni asia. Se on oikeastaan tyypillinen tapa rekrytoida myös yksityisellä sektorilla. Aika harvoja työpaikkoja syntyy suoraan toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Mutta hakijoiden kannalta se on tapa syrjäyttää, jos haluaa sitä käyttää niin, ettei pääse edes hakemaan. Sitä paitsi määräaikainen työsuhde, jos on esimerkiksi vanhempainlomaan liittyvä, voi jatkua aika monta vuotta: jopa 9 tai 12 vuotta, riippuen kuinka monta vanhempainlomaa on peräkkäin. Se on myös niiden ihmisten kannalta huonompi signaali, jotka ovat kouluttaneet ja valmentaneet itseään vaativampiin tehtäviin. Minun mielestäni nykyisessä määräaikaistyösuhteessa ei ole työnantajan oikeutta lopettaa sitä, vaikka tekijällä olisi selkeitä puutteita siitä selviytymisessä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa keskustelua pyydän varaamaan puheenvuorot P-painikkeella.

14.36 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Nimiasia on varmasti aika pieni asia, jos lähdetään muuttamaan nimeä, mutta ei missään nimessä merkityksetön. Ja mitä tulee siihen, onko se ulkoasiainministeriö vai ulkoministeriö, niin kyllä ulkoministeriö on selkeämpi sana, ja minusta tämä nimenmuutos on ihan paikallaan. Kieli kehittyy koko ajan, ja yleensä monimutkaiset lauserakenteet tai sanat eivät palvele itse tarkoitusta. Kukaan ei varmasti ajattele, että jos nimi muutetaan ulkoministeriöksi, niin sen jälkeen asiat jäisivät hoitamatta. Ja mitä tulee määräaikaaisuuksiin, niin se on ehkä vähän jääne, että olisi semmoisia elinikäisiä virkoja, vaikka nekin jossakin kohtaa pitävät paikkansa. Mutta kyllähän määräaikaaisuudessa on ihan omat puolensa.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

14.37 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kuten näemme tästä keskustelusta, se, miten puhuja sanoo, on tärkeätä. Minulla oli tarkoitus herättää keskustelua nimenomaan valtionhallinnon määräaikaishuutoista ja ketjuttamisesta. Itse olin kahdeksan vuotta määräaikaishuutoa, ja valtionhallinnossa se on niin, että se ei muutu pysyväksi viraksi niin kuin yksityisellä. Ainoa keino on silloin odottaa sitä, mitä tapahtuu, aina kun se määräaikaishuuto on päällä. Näin se kuitenkin vain on, ja halusin lähettää terveisiä valtionhallintoon, että sielläkin huomattaisiin tämä asia, ja se on erittäin tärkeä asia.

Itse olen sitä mieltä, että tämä oli kuitenkin arvokas keskustelu, koska tällä hetkellä kansalaiset puhuvat todella paljon siitä, mitä nykyisin saa sanoa — puhemies, puheenjohtaja — mistä tässä on kysymys ja onko tämä vähän höpöä jo, että pitäisikö keskittyä asioihin ja antaa kielen kehittyä itsestään eikä väkisin vääntää.

14.38 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Täällä todellakin tällä hetkellä se käytäntö, joka on valtioneuvoston ja ministeriöiden välillä, perustuu ohjesääntöön, ja ohjesäännössä todetaan, että valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan sellaiset nimitykset yli vuoden kestäväan määräaikaishuutoon virkasuhteeseen, jotka kuuluvat sinne valtioneuvoston toimivaltaan. Käytännössä sitten nämä alle vuoden kestävien määräaikaisten virkasuhteiden nimitykset on tehnyt ministeriö, ja siinä tietysti asianomaisella ministerillä on ollut merkittävä päätösvalta.

Mutta korostan sitä, että vuosikautia tätä ei voida jatkaa vaan käytäntö on se, että jos sitten joudutaan jatkamaan jossakin poikkeuksellisessa tilanteessa vielä tuota määräaikaishuutoa niin, että mennään sitten sen vuoden yli, niin silloin se seuraava määräaikaishuuto on aina tuotu — ainakin viime vaalikaudella tuotiin — valtioneuvoston yleisistuntoon ratkaistavaksi. Eli sitä vuotta pidettiin tuon ohjesäännön mukaan rajana. Ja nyt olisin kovin kiinnostunut tietämään, millä tavalla tämä halutaan muuttaa.

14.39 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kun niin monesti sanotaan, että oppositiosta ei osoiteta tukea hallituksen esityksille, niin haluan nyt osoittaa tukea: kyllä minä pärjään hyvin "ulkoministerin" kanssa ja uskon, että Suomen kansakin pärjää, ei nimi miestä pahenna. Nyt täytyy katsoa, ettei salin oikealla laidalla ole vaan tätä pahaa muutosvastarintaa — että vastustetaan ja ollaan ei-puolueita, varsinkin asiassa, joka ei nyt käsittääkseni liiemmälti kenenkään elämää haittaa.

Kiinnitän kuitenkin huomiota yhteen asiaan, ja se on taloudelliset vaikutukset. Toivon, että tällä esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia ja että tähän ei sisälly mitään ministerin palkkio-odotusjärjestelyä ja että pelkkä tittelin korjaaminen riittää. Ja jos näin on, niin sitten ymmärrän, että myöskään näitä opposition usein peräänkuuluttamia tulonjakovaikutuksia ei ole tässä yhteydessä tehty.

14.40 **Pertti Salolainen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kieli kehittyy, ja sen pitääkin kehittyä. Todellisuudessa kieli on jo kehittynyt sillä tavalla, että käytetään — entisenä ulkoasiainministeriön virkamiehenä voin sanoa — ulkoministeriä ja ulkoministeriötä. Kieli on jo kehittynyt tähän kaareen. Tällä en suinkaan halua sanoa, että pitäisi muuttaa ulkoasiainvaliokunta ulkovaliokunnaksi. Ja entisenä ulkoasiainneuvoksena ja vieläkin kai samalla tittelillä varustettuna en halua olla ulkoneuvos. [Naurua]

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maksupalvelulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 132/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.41 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaankin kyse siitä, että toimeenpannaan maksupalveludirektiivit III ja IV. Erityisesti tämä koskee nyt sen tyyppisiä maksupalveluitten tarjoajia, jotka eivät tarjoa koko pankkipalvelurepertuaaria.

Tänä aikana, kun ajatellaan, miten erilaisilla välineillä voidaan maksaa, on puhelimen välityksellä tapahtuvaa maksamista ja netissä on paljon sellaisia väyliä, missä sinällänsä ei edellytetä, että siellä on joku pankkitili taustalla, vaan siellä on tunnistautumisjärjestelmä ja sitten tämä maksun välittäjä huolehtii siitä, että maksu menee eteenpäin.

Euroopan parlamentissa olin mukana tätä direktiiviä säätämässä, ja tässä erityisen tärkeää olivat nämä kuluttajanäkökulmat. Esimerkiksi puhelimen voi joku toinenkin saada käsiinsä, ja jos maksupalveluvälittäjä ei vaadi tällaista vahvaa tunnistautumista, niin silloin ei myöskään sitten voida ajatella, että maksupalvelun käyttäjä olisi kovin suuressa vastuussa siitä, että joku on hänen varastetulla puhelimellaan tehnyt kenties joitain sellaisia ostoja, joita hän ei olisi tehnyt. Tässä on minusta tätä kuluttajanäkökulmaa korostettu eli laskettu juuri tätä omavastuuta 150:stä 50 euroon ja nimenomaan ikään kuin sitä painopistettä laitettu sille palveluntarjoajalle, että palveluntarjoajan pitää vaatia vahvaa tunnistautumista. Eli jos kuka tahansa voi hyvin heppoisesti mennä ja maksaa, niin siinä tapauksessa myöskin tämän palveluntarjoajan vastuu tässä tilanteessa on suuri.

Kaiken kaikkiaan voisi sanoa, että tässä direktiivissä on jätetty aika paljon tällaista kansallista liikkumavaraa. Nyt en koko tätä nivaskaa ole kyllä pystynyt lukemaan, mutta uskon, että täällä Suomessa on tehty kuitenkin viisaita valintoja direktiivin säätämissä rajoissa. Siinä mielessä tämä varmasti on tätä nykyaikaa, että yhä enemmän on erilaisia tapoja, millä voimme maksaa ja tunnistautua.

14.43 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Toivon, että kun valiokunta tämän sitten käsittelee, se voisi yhtenä näkökulmana ottaa digisyrjäytymisen ja siihen liittyvät keskeiset ongelmat, joista keskeisimpiä ovat tunnistautumiseen liittyvät ongelmat. Iäkkäiden ihmisten on vaikea hahmottaa erilaisia tunnistautumiseen liittyviä asioita, jolloin syntyy myös näitä virheitä, jolloin sitten saattaa syntyä myös seuraamuksia, jolloin on hyvin tärkeää, että tässä keskustelussa otetaan myös nämä näkökulmat huomioon.

Kun on käyty laajaa keskustelua ja tutkimusta siitä, miten tämä digitaalisuus näihin sähköisiin rahaliikkeisiin parhaiten soveltuu, mitkä ovat suurimmat kynnykset ja ongelmat, niin siinä on juuri tämä tunnistautumisen suojaaminen, turvaaminen, ja se, että se olisi kai-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

kille esteetöntä. Nyt digitaaliset palvelut tällä hetkellä eivät ole esteettömiä kaikille ihmisille. Tästä pitää pitää huoli, että syntyy tällainen niin sanotusti oikeus informaatioon kaikille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 ja 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 135/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

14.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! On erittäin kannatettava asia, että ammattikorkeakoulusta valmistuvat kuntoutuksen ohjaajat ovat jatkossa sosiaalialan laillistettuja ammattihenkilöitä. Tähän asiaan liittyy kuitenkin edelleen huoli, sillä kuntoutuksen ohjaajakoulutus ei ilmeisesti tulevaisuudessa anna pätevyyttä toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä ja suurin osa kuntoutusohjaajien työpaikoista on terveydenhuollon puolella. Tässä on sellainen riski, etteivät kuntoutusohjaajat saa töitä itselleen valmistumisen jälkeen. Useampi kuntoutusohjaaja on ollut minuun yhteydessä ja kertonut, että työnantajat ovat sanoneet, etteivät he palkkaa kuntoutusohjaajia työhön, koska heillä ei ole sitä terveydenhuollon ammattihenkilön statusta. Ongelmaksi on koettu työyhteisössä muun muassa se, että sosiaalipuolen ammattihenkilöllä ei ole kaikissa paikoissa mahdollisuutta päästä tekemään merkintöjä terveydenhuollon asiakas- ja potilasjärjestelmään, ja tämä on suuri puute.

Minä olisin kysynytkin ministeriltä, jos hän olisi täällä ollut esittelemässä asiaa, onko ministeriössä tätä asiaa mietitty, onko näitä terveisiä tullut myöskin ministeriöön. Mutta kun hän ei ole paikalla, niin minä toivon nyt oikein hartaasti, että valiokunta selvittäisi huolella tämän asian, sillä ei ole järkevää kouluttaa ihmisiä ammattiin, jos heillä ei ole työllistymismahdollisuuksia.

14.46 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva lakiesitys on äärettömän tärkeä. 1.3.2016 tuli voimaan laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä, jolla laillistettiin sosiaalityöntekijä-, sosionomi- ja geronomitutkinnon suorittaneet ammattihenkilöt. Laki antoi myös oikeuden käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä. Nimikesuojatun sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikkeitä ovat lähihoitaja, kodinhoitaja ja kehitysvammaisten hoitaja. Tämä kuntoutuksen ohjaaja -tutkinto, josta nyt tänään puhumme, jäi ulkopuolelle tästä lainsäädännöstä, ja se oli toki epäkohta, johon moni täällä otti

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

kantaa. Tein myös itse siitä toimenpideoitteen, ja on todella hieno asia nyt, että toimenpideoite on tavallaan mennyt läpi, koska kuntoutuksen ohjaaja saatetaan nimikesuojatuksi ammattitutkinnoksi.

Mikä se on sitten, tämä kuntoutuksen ohjaaja? Kuntoutuksen ohjaajan tutkinto-ohjelmassa suoritetaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, jonka tutkintoniemi on kuntoutuksen ohjaaja. Kuntoutuksen ohjaajan tutkinnossa saadaan valmiudet toimia ohjaus-, neuvonta- suunnittelu-, koordinointi- ja kehittämistehtävissä kuntoutuksen eri toiminta-alueilla julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä yrittäjänä. Kuntoutuksen ohjaaja osaa arvioida ja edistää eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien henkilöiden ja perheiden arjessa selviytymistä ja toimintamahdollisuuksia. Kuntoutuksen ohjaaja toteuttaa ja koordinoi kuntoutusta yhteistyössä muiden kuntoutusalan ammattilaisten kanssa, ja hänellä on monipuoliset ohjaus- ja neuvontataidot. Hän tuntee myös monitieteisen tietoperustan, kuntoutuskäytännöt sekä kuntoutuksen ajankohtaisen lainsäädännön ja osaa hyödyntää työssään kansainvälistä ICF-viitekehystä, joka liittyy toimintakyky-, toimintarajoite- ja terveysasioihin.

Oli todellakin harmillista, että kuntoutuksen ohjaaja joutui odottamaan laillistamistaan, mutta nyt se tulee. Totta, heidän toimintakuvansa ja tehtäväkenttensä on laaja ja erittäin tärkeä Suomessa. Kuntoutuksen ohjaajien tarve korostuu myös entisestään täällä ikääntyvässä Suomessa, jossa kuntouttavan työtoimen ja kuntoutustoiminnan merkitys on suuri.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen, nostitte puheenvuorossanne esiin erittäin tärkeän huolen liittyen siihen, millä tavalla kuntoutuksen ohjaaja otetaan huomioon terveydenhuollon piirissä, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta, jonka jäsen itse olen, varmasti käsittelee tätä asiaa hyvin monipuolisesti. Mutta meillä on tämä ongelma myös monen muun ammattinimikkeen kanssa, ja geronomit ovat yksi sellainen. Me olemme sosiaalihuollon työntekijöitä, emme terveydenhuoltoalan rekisterissä ollenkaan, ja se on sellainen asia, että siihen tulisi jollakin tavalla ehkäpä pohtia muutosta, olisiko se sitten siellä koulutuksessa, että esimerkiksi sosiaalihuollon geronomin koulutuksen suorittaneet opiskelisivat jonkun verran enemmän sitä itse terveydenhuoltopuolta, esimerkiksi lääkinnällistä hoitoa ja niin pois päin.

Mutta on todella hyvä asia, että nyt tämä lakiasia etenee ja kuntoutuksen ohjaajat voivat jatkaa opintojaan ja ilomielin sitten miettiä, että heillä on mahdollisuus toimia myös laillistetulla ammattinimikkeellä.

14.50 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen kantoi huolta kuntoutuksen ohjaajien työllisyys tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä. Nyt kun sosiaali- ja terveydenhuoltoa ollaan uudistamassa, niin siinä tavoitteena on sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio. Sen takia näkisin, että tämä kuntoutuksen ohjaus on kyllä varsinainen tulevaisuuden sektori, koska siinä todellakin yhdistyvät sekä sosiaali- että terveydenhuollon sektori ja tavoitteet. Esimerkiksi Siun sotessa, joka on yksi tällainen esikuva sote-uudistuksesta, on omana sektorinaan vahvasti kuntoutusohjaus, josta siis annetaan ohjausta ja neuvontaa kuntoutus- ja palvelujärjestelmään liittyen, ja ihmiset, asiakkaat voivat Siun soten alueella ottaa yhteyttä kuntoutusohjaajaan suoraan ilman lähetettä ja saavat näin tukea, neuvontaa ja ohjausta toimintamahdollisuuksiin. Samalla he toimivat ikään kuin pitkäaikaissairaana tai vammaisen tai muun kuntoutujan yhteyshenkilönä sairaalan, kodin, päiväkodin, koulun tai kuntoutukseen osallistuvien ammattihenkilöiden ja eri palvelujärjestelmien välillä. Minä näen, että kuntoutuksen ohjaukselle ja kuntoutuksen ohjaa-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

jille on kyllä tulevaisuudessa kysyntää, kun väestö ikääntyy ja kuntoutuksen tarve joka tapauksessa lisääntyy. Siinä mielessä puhumme tulevaisuuden ammatista.

14.52 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä esityshän on todella hyvä siinä suhteessa, että tällä lakiesityksellä saadaan sosiaalihuollon keskeiset ammattiryhmät keskenään lainsäädännöllisesti yhdenvertaiseen asemaan, kuten edustaja Juvonenkin totesi. Edustaja Juvonen totesi puheenvuorossaan myöskin sen, että tämä esille nostamani ongelmahan koskee muitakin ammattiryhmiä kuin kuntoutuksen ohjaajia, ja sen takia tähän pitää tulevaisuudessa kyllä puuttua. Kuntoutuksen ohjaajien tämänhetkinen työpanos on aika usein terveydenhuollon puolella, ja esimerkiksi Siun sotessa on juuri sama ongelma, eli kuntoutuksen ohjaajat ovat viestittäneet minulle, että on hiukan hankala saada sitä työtä, koska toivotaan ja oletetaan, että olisi myöskin terveydenhuollon ammattihenkilö, jotta pystyisi tekemään terveydenhuollon potilas- ja asiakasrekistereihin ne asianomaiset muutokset tai kirjaukset, ja tämä tulee nyt ongelmaksi, minkä takia sanoin, että työllistyminen voi olla vaikeata. Siis olen aivan samaa mieltä edustaja Räsäsen kanssa, että kuntoutuksen ohjaaja on erittäin tärkeä ja merkittävä ammattiryhmä tulevaisuudessa, ja sen merkitys tulee korostumaan entistä enemmän, kun tulee sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja kaikki ne uudet haasteet, mitä siellä puolen tulee. Mutta se työllistymisen ongelma on juuri se, jos työnantaja katsoo, että pitää olla myös terveydenhuollon ammattihenkilö.

14.54 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Aivan juuri näin kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen vielä puheenvuorossaan totesi, tämä on erittäin tärkeä asia ja on monta kysymystä vielä ylipäänsäkin erilaisten tutkintonimikkeiden kanssa, mitenkä toimitaan. Tässä voimassa olevassa laissa, joka siis viime vuonna astui voimaan ja laillisti sosiaalihuollon työntekijöitä, tätä säädettyä siirtymäaikaa jatketaan sillä tavalla, että kuntoutuksen ohjaajilla on nyt riittävästi aikaa hakea ammatinharjoittamisoikeutta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta eli Valviralta eli sinne laitetaan hakemus ja sieltä tulee sitten tieto tästä oikeudesta. Siirtymäajan jatkamista ehdotetaan myös muiden sosiaalihuollon ammatinharjoittamisoikeutta tai nimikesuojausta hakevien henkilöiden oikeuksien turvaamiseksi hakemusten käsittelyn mahdollisessa viivästymistilanteessa — siis jatketaan tätä siirtymäaikaa, mikä on erittäin hyvä asia.

Meillä täällä eduskunnassa on viime päivinä keskusteltu muun muassa veteraanien kuntoutustilanteesta ja lisätalousarviolla annetaan sinne sitä lisäresurssia. On ollut ongelmana ja monilta paikkakunnilta on tullut sitä viestiä, että ei ole niitä työntekijöitä, ei ole niitä henkilöitä, jotka vievät sitä kuntoutusta esimerkiksi veteraanin kotiin. Kuntoutuksen ohjaaja on yksi sellainen henkilö, joka voi ottaa tästä asiasta koppia, eli heille on kyllä suuri tarve ja tilaus. Kun me puhumme koko ajan, että vierivä kivi ei sammaloidu ja olisi kuntoututtava työote ja että me jaksaisimme yhä pitempään asua siellä omassa kodissa, niin se tarkoittaa sitä, että siihen tarvitaan ohjausta ja tukea, ja kuntoutuksen ohjaaja on siihen oikea henkilö. Mutta varmasti valiokunnassa käsitellään tämä asia hyvin, ja se olisi se unelma ja haave, että me voisimme myös sitten tähän terveydenhuoltorekisteriin näitä ihmisiä saada. Pelkään, että se ei onnistu, mutta sen eteen tulemme ja tulen jatkamaan edelleen kovasti työtä eduskunnassa.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

14.56 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! On varmasti hyvä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää myös tämän huolen, millä tavalla kuntoutuksen ohjaajat voisivat mahdollisesti saada myös tuon terveydenhuollon ammattihenkilö -statuksen. Se tietenkin edellyttää myös tarvittavaa koulutusta, nimenomaan terveydenhuollon sektorille ulottuvaa koulutusta.

Asiakkaiden, potilaiden, näkökulmasta on erittäin tärkeää, että kuntoutukseen pääsy olisi mahdollisimman kynnyksetöntä, minkä vuoksi nostin tämän Siun soten esimerkin, jossa kuntoutuksen ohjaajalle pääsee ilman lähetettä, ja tällainen käytäntö mielestäni olisi tarpeen olla kaikkialla.

Haluan tässä yhteydessä nostaa esiin myös sen ongelman, että meillä päästäkseen esimerkiksi fysioterapeutin vastaanotolle täytyy useimmiten saada lääkärin lähete ja jonottaa tätä lähetettä. Esimerkiksi Helsingissä on arvioitu, että kun työterveys Helsingissä on avanut fysioterapeuttien suoravastaanotot, niin sillä on säästetty useita miljoonia euroja sairauspoissaolokustannuksissa ja saatu kymmeniätuhansia työkykyisiä päiviä lisää. Ajattelen, että tämä suoravastaanottokäytäntö olisi perusteltua ottaa sote-uudistuksen yhteydessä ihan valtakunnalliseksi käytännöksi — esimerkiksi Norjassa on ihan lainsäädäntöön kirjattu oikeus päästä fysioterapeutin suoravastaanotolle — ja sama koskee tietenkin myös kuntoutuksen ohjaajia, joita usein tarvitaan silloin, kun on monimutkaisemmista ongelmista kysymys.

14.58 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi vain toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaisi myönteisen näkökulman ja kannan kuitenkin tähän asiaan periaatteellisesti ja pohtisi mietinnössään vaikka edustaja Räsäsen esille tuomia koulutuksen kehittämismahdollisuuksia, että tämä asia saataisiin kuitenkin etenemään eikä tämä pysähtyisi nyt tähän. Siinä mielessä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöllä voisi olla merkitystä, sillä, minkälaisen näkökulman valiokunta ottaa tähän asiaan.

Nyt ihan lyhkäisellä tähtäimellä tietysti tätä työllistymisasiaa helpottaisi se, jos me saisimme näihin kirjaamiskäytäntöihin jonkunlaisia muutoksia elikkä jos mahdollistuisi se, että saataisiin myöskin sinne terveydenhuollon asiakas- ja potilasrekistereihin nämä kirjaamiset. Minä ymmärrän kokonaishoidon näkökulmasta tämän vaikeuden, että jos hyvin tärkeän ammattiryhmän, kuten kuntoutuksen ohjaajat ovat, kirjaamiset eivät näy siinä kokonaiskirjaamisessa, niin se hiukan haittaa sitä työntekoa siellä arkipäivän terveydenhuollossa.

14.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä lakiesityksellä, niin kuin kaikella, on tietysti niitä taloudellisia vaikutuksia, ja niitähän me täällä aina sitten mietimme, sitä, millaisia ne ovat. Tässä tietysti ne välittömät taloudelliset vaikutukset tulevat kuntoutuksen ohjaajien ammatinharjoittamisoikeuden myöntämiseen liittyvästä päätöksentekoprosessista. Elikkä me puhumme niistä, jotka nyt näitä päätöksiä tekevät, elikkä toisin sanoen Valvirasta, jonka resursseista tulee kantaa huolta. Mielestäni jokaisen lakiesityksen kohdalla, mikä tehdään niin, että se koskettaa Valviraa, pitää myös huolehtia siitä, että heillä on resursseja sitten tehdä sen myötä niitä toimenpiteitä siellä ja viranomaisena toimia.

Sitten tietysti yksi pieni asia, mikä koskettaa sitä itse hoitajaa, joka anoo tänne rekisteriin pääsyä ja laillistettua nimikesuojausta, on se, että se maksaa tälle opiskelijalle. Elikkä se, että anomuksen lähettää ja samalla sen maksaa — sähköisesti nämä nykyään tapahtuvat — on kuitenkin aina semmoinen pieni lovi sinne kukkaraan. Opiskelijoilla ja ammattiin

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

vasta valmistuneillakin on monesti rahatilanne tiukka, ja sitten sen myötä ylimääräisiä maksuja ammattinsa alussa oleville on aina kritisoitava, ja toki tätä kritisoin nytkin. Mutta hyvä, että saadaan sitten tämä ammattirekisteri aikaan.

15.01 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä lakiesitys on tervetullut ja odotettu. Kuntoutuksen ohjaajien asema sosiaalihuollon työmarkkinoilla on nykyisellään todellakin epävarma, ja työnantajat ovat suhtautuneet hyvin pidättyväisesti muiden kuin laillistettujen ammattihenkilöiden palkkaamiseen tehtäviin, joissa aiemmin edellytettiin sosiaaliohjaajan kelpoisuutta. Todellakin tässä lakiesityksessä, kuten varmasti edellisissä puheenvuoroissa on tullut esille, ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia, ja todellakin tuota lakia täydennetään siten, että kuntoutuksen ohjaaja (amk) sisällytetään lakiin laillistettavana ammattihenkilönä. Eli nämä kuntoutuksen ohjaajan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt tulisivat olemaan samassa asemassa vastaavantasoisien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sosionomien ja geronomien kanssa. On todella hyvä asia se, että tässä säännöksessä myöskin todetaan se, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tekisi merkinnän maksutta ilman erillistä hakemusta teknisinä tiedonsiirtoina ja näin ollen sitten tästä ei tulisi kustannuksia.

Mutta se, mihin tässä haluan viitata, on se, että on todella tärkeää, että jatkossa harkitaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilörekisterin ja terveydenhuollon ammattihenkilörekisterin yhdistämistä yhdeksi yhtenäiseksi rekisteriksi. Mielestäni tämä olisi erittäin tärkeä asia. Nyt kun ollaan tekemässä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta — toivon, että se menee maaliin — niin on todella tärkeää, että tulisi myöskin tämä yksi yhtenäinen rekisteri. Toivon, että hallitus tässä ripeästi etenisi.

Kannatan tätä lakiesitystä, mutta toki käymme läpi tämän huolella sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja mikäli joitain muutostarpeita on ja muutokset ovat perusteltuja, niin toki ne sitten teemme.

15.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Sellainen näkökulma, joka täällä ei vielä keskustelussa ole noussut esiin, on asiakasturvallisuus. Tämä rekisteröintihän tarkoittaa käytännössä myös sitä, että näitä ammattihenkilöitä pystytään jatkossa valvomaan, voidaan valvoa heidän pätevyyttään ja myös sitä heidän toimintaansa. Meillä nämä ammattihenkilöiden rekisterit ovat nousseet julkiseen keskusteluun lähinnä valelääkäri- ja valehoitajajupakoiden kautta, ja nyt sitten jatkossa ei voisi olla meillä vale- kuntoutuksen ohjaajia, vaan tarkasti rekisteröitäisiin ja valvottaisiin, että ne henkilöt, jotka toimivat kuntoutuksen ohjaajina, ovat saaneet asianmukaisen koulutuksen ja asianmukaiset luvat. Toki tällä pystytään silloin pitämään myös sitä korkeaa tasoa ja korkeaa osaamista yllä ja vahvistetaan sosiaalihuollon asiakasturvallisuutta.

15.04 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että nämä kuntoutuksen ohjaajat tulevat ikään kuin laillistettujen ammattinimikkeitten joukkoon ja sitä kautta tänne sosiaalihuollon rekisteriin. Mutta tässä kävin muutamien kollegojen kanssa taustakeskustelua. Yleensä tänne tullaan lääkärin läheteellä, ja tämä on pitkälti sitä julkisen puolen toimintaa, mutta kun näillä henkilöillä ei ole sitä terveydenhuollon ammattirekisterimerkintää eli ei ole sillä puolella rekisterissä, niin ilmeisesti näitten hoitojen Kela-korvattavuus silloin, jos tuolta joku yksityisesti haluaisi kuntoutuksen ohjaajan pakeille mennä ja kysyä, mitä pitäisi tehdä, ei ilmeisesti ole mahdollista.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Elikkä siinä mielessä, kun täällä edustaja Sarkomaa nosti esille tämän, olisiko näitä rekistereitä syytä lähteä viemään yhteen yhteiseen rekisteriin, varmaan tämäkin on sellainen pidemmän tähtäimen pohdittava asia. Mutta tätä toivoisin vielä, jos täällä jollakin kollegalla on tähän selkeä näkemys, onko vai eikö ole tätä Kela-korvattavuutta näistä hoidoista. Tietenkin silloin, kun on lääkärin läheteestä kysymys ja ollaan sillä puolella, näin on, mutta jos vaikka yksityisenä ihmisenä haluaisin hakeutua kysymään, minkälaista kuntoutusohjelmaa olisi syytä noudattaa, niin tämän tyyppisestä ei voisi saada silloin myöskään Kelan puolelta korvausta.

15.05 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä rekisteröinti mahdollistaa osaltaan sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tehokkaan ohjauksen ja valvonnan, niin kuin tässä edustaja Räsänen totesi. Eli tämä tietenkin turvaa sosiaalihuollon asiakkaiden oikeutta hyvään sosiaalihuoltoon. Tällä ehdotuksella todella tehostetaan sosiaalihuollossa työskentelevien lähihoitajien rekisteröintiä ja tuotaisiin myöskin ohjeet asianmukaisesti viiranomaisohjaukseen ja -valvontaan.

Nuo suoravastaanotot, joita on fysioterapeuteilla ja sairaanhoitajilla, ovat usean tutkimuksen mukaan — esimerkiksi fysioterapeutin suoravastaanotto — vaikuttava toimi työkyvyille, ja ne säästävät voimavaroja mutta myöskin lisäävät työtyytyväisyyttä. Ennen kaikkea potilaan hoito paranee. Ja on todella tärkeää, että kokonaisuudessaan, kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehdään, pykälät tehdään niin, että suoravastaanotot ovat mahdollisia.

Kela-korvauksenhan on tarkoitus nyt poistua. Toki paljonhan siitä ei enää ole jäljellä, koska sitä on leikattu. Mielestäni se ei ole ollut perusteltua, se on ollut hyvä tapa edesauttaa valinnanvapautta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lakiuudistuksessa on erittäin tarkkaan katsottava, että suoravastaanotot ovat mahdollisia. Näin voidaan käyttää koko sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö parhaalla mahdollisella tavalla. Tietenkin ne toimet, joihin lääkärin lähete tarvitaan, ovat oma joukkonsa, mutta suoravastaanotot ovat tulevaisuutta. Toivon, että meidän sote-uudistus ei ole lääkärilähtöinen vaan koko sote-henkilöstön osaamisen hyödyntävä. Erityisen tärkeää tämä on kuntoutuksessa.

15.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Päivi Räsänen, nostitte esiin juuri sen, mikä näiden rekistereiden ja asioiden keskiössä on, elikkä asiakasturvallisuus, potilasturvallisuus ja se, että asiakas tietää, että häntä hoitava ihminen, on se sitten lääkäri tai hoitaja, on todellakin koulutuksen käynyt ja ammattinsa omaava.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöt rekisteröidään JulkiSuosikki-rekisteriin ja terveydenhuollon henkilöt taas JulkiTerhikkiin. Niin nopeasti se toimii, että tässä näppäilin omat tietoni — olen koulutukseltani apuhoitaja, perushoitaja ja geronomi — ja löysin täältä omat tietoni. Elikkä niin nopeasti näppäilemällä henkilön nimen pystyt saamaan sen selvyden, että onko se henkilö siinä lähellä, joka sinua hoitaa, varmasti sitten koulutuksen käynyt. Eli kyllä näillä rekistereillä on aina oma paikkansa.

Millä tavalla sitten sille henkilölle, joka ehkä jättää rekisteröitymättä, tieto kulkee — niin opiskelijoille kuin myös sitten jo pidemmän aikaa työelämässä olleelle — siitä, että tällainen mahdollisuus on tällä hetkellä, että ei käy sitten niin, että jää vahingossa rekisteröitymättä ja sitten ei ole tietoja täällä sivustoilla?

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Erittäin huolestuttavaa on se, että ei ole niinkään kauan aikaa siitä, kun oli taas tällainen tapaus, että ei ollut sairaanhoitaja mutta esiintyi sairaanhoitajana, teki hoitotyötä. Elikkä kyllä tarkkana pitää olla, ja sitä varten tehdään rekistereitä. Hieno juttu, että nostitte esille, sosiaali- ja terveysvaliokunnan edustaja Sari Sarkomaa, hyvin tärkeän asian: Miksi näitä rekistereitä ei voisi yhdistää? Minkä takia täytyy olla kaksi erilaista? Se toki helpottaisi myös varmasti toimintatapoja.

15.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Viitataan vielä tuohon edustaja Sarkomaan puheenvuoroon. Itsekin otin jo sitä ennen tämän fysioterapeutin suoravastaanottotoiminnan esiin ja olen tehnyt siitä myös kirjallisen kysymyksen hiljattain. Todellakin toivon, että sitä oltaisiin edistämässä, koska siitä on saatu erittäin hyviä kokemuksia.

Samaan yhteyteen kuuluu toki myös tämä kuntoutusohjaus kokonaisuutena, ja toivon myös, että meillä jatkossa olisi kaikilla sote-alueilla mahdollisuus päästä ilman lähetettä kuntoutuksen ohjaajalle, jolloin pystytään katsomaan suuria kokonaisuuksia tämän ihmisen ja hänen perheensä, lähipiirin kannalta, että minkälaisia palveluja hän tarvitsee eri yhteyksissä.

Jos ajatellaan pelkästään tuki- ja liikuntaelinsairauksia, niin ne vaivaavat joka viidettä työikäistä, useampaa kuin joka kolmatta eläkeläistä. Yli miljoonalla suomalaisella on jokin pitkäaikainen tuki- ja liikuntaelinten sairaus, eli jo siinä tarvitaan kuntoutusta ja kuntoutuksen ohjausta, puhumattakaan siitä, että kuntoutus toki liittyy muuhunkin kuin ihmisen fyysiseen terveyteen. Se liittyy siihen, kuinka pystytään erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa toimimaan, ja se liittyy myös mielenterveysongelmiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 268/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 9/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa — edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen.

Keskustelu

15.11 Kari Tolvanen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi, ja esittelen nyt pääkohdat lakivaliokunnan asiaan liittyvästä mietinnöstä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että koko rangaistuksen suorittaminen vankilassa korvataan yhdistelmärangaistuksella, joka koostuu ehdottomasta vankeudesta ja sitä välittömästi seuraavasta vuoden mittaisesta valvonta-ajasta. Kyseessä on uusi rangaistuslaki,

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

jossa tuomitulla ei ole mahdollisuutta harkinnanvaraiseen ehdonalaiseen vapauteen eikä valvottuun koevapauteen. Yhdistelmärangaistuksen tuomitsemisen edellytykset ovat samat kuin nykyiset edellytykset koko rangaistuksen suorittamiselle vankilassa.

Uutta nykytilaan verrattuna on vuoden mittainen valvonta-aika, jonka tarkoituksena on tukea vangin suunnitelmallista ja asteittaista vapauttamista ja näin ylläpitää ja edistää valvottavan valmiuksia sijoittua yhteiskuntaan ja siten vähentää uusintarikollisuutta. Valvonta-aikaa varten valvottavalle laaditaan rangaistusajan suunnitelma, jonka sisällön suunnittelemiseksi vankiterveydenhuollon yksikkö arvioi vangin riskin syyllistyä väkivaltarikokseen. Valvonta-aikana valvottavalta edellytetään Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymässä asunnossa pysymistä, päihteettömyyttä rangaistuksen suorittamiseen liittyvissä toiminnoissa sekä osallistumista vangille määrättyyn toimintaan, joka edistää hänen sosiaalisia valmiuksiaan ja kykyä elää rikoksetonta elämää. Valvonta-aikana rangaistusajan suunnitelman noudattamista valvotaan teknisin välinein, käytännössä sähköisesti paikannettavan jalkapannan avulla, sekä henkilökohtaisin yhteydenpidoin. Valvonta-aika on osa yhdistelmärangaistusta, eikä se edellytä vangin suostumusta. Velvollisuuksien törkeä rikkominen johtaa siihen, että tuomioistuimien muuntaa valvonta-ajan ehdottomaksi vankeudeksi. Vankeusrangaistusta välittömästi seuraava vuoden mittainen pakollinen valvonta-aika on kohderyhmälle ankarampi rangaistus kuin nykyinen koko rangaistuksen suorittaminen vankilassa. Tämän vuoksi uusia säännöksiä voidaan soveltaa vasta sellaiseen rikokseen, joka on tehty tämän lain voimaantulon jälkeen — eli noudattamme lievemmän lain periaatetta, ja tämän takia tämän lain tulokset alkavat näkyä vasta seuraavalla vuosikymmenellä.

Koko rangaistusajaa suorittavat vangit, eli nimenomaan ne vangit, jotka on todettu toisen hengelle ja terveydelle vaarallisimmiksi, vapautuvat vankilasta yhteiskuntaan pääsääntöisesti vailla tukea ja valvontaa. Valiokunnan mukaan on ongelmallista, että juuri nämä vangit vapautuvat ilman vaihetta, jonka aikana seurattaisiin heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan ja joka valmentaisi rikoksettomaan elämään. Uusien valvontakeinojen käyttöä puoltavat esityksen mukaan vankiryhmän suhteellisen korkea uusimisalttius ja erityisesti uusittavien rikosten törkeys. Käytännössä tämä sääntely koskee kuitenkin hyvin vähäistä määrää vankeja. Koko rangaistusta suorittavia on saadun selvityksen mukaan tällä hetkellä 33 ja vuosittain heitä vapautuu vain noin 3.

Koko rangaistusta suorittavien vapautumisen jälkeen tekemät uudetkin rikokset ovat lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan yleensä vakavia. Suurin osa on ollut törkeitä pahoinpitelyjä mutta myös muita vakavia väkivalta- ja seksuaalirikoksia. Tapon yrityksiä on ollut kolme. Uusiminen on pääasiallisesti tapahtunut vuoden sisällä vapautumisesta, mikä on merkittävää, koska ehdotettu valvonta-aika kattaisi juuri tämän ajankohdan. Selvitysten mukaan vaikuttaa siltä, että rikosten uusiminen on ollut vähäisempää niiden koko rangaistusta suorittavien vankien kohdalla, jotka ovat vapautuneet jonkinlaisen valvonnan kautta, kuin niiden, jotka ovat vapautuneet suoraan vankilasta. Tätä voidaan pitää myönteisenä ja siten valvontakeinojen käyttöä tukevana seikkana.

Arvoisa herra puhemies! Edellä esitettyä kokonaisuutena arvioituaan valiokunta katsoo, että koko rangaistusta suorittavan vankiryhmän vapautumista on tarpeen kehittää valvontaa ja myös tukea lisäämällä. Valiokunnan mielestä tämä on perusteltua ja tarkoituksenmukaista tehdä hallituksen esittämällä yhdistelmärangaistuksen käyttöönottamisella. Esitetyn seuraamuksen arvioinnissa valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että koko rangaistukseen tuomitseminen edellyttää jo itsessään vakavien rikosten uusimista ja myös koko rangaistuksen suorittamisen jälkeen uusitut teot ovat saadun selvityksen mukaan yleensä

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

vakavia. Kyse on siten erityisestä kohderyhmästä, joka on syytä ottaa vapautumisessa, valvonnassa ja tuessa huomioon. Se, että rikosten uusiminen on tapahtunut pääasiallisesti vuoden kuluessa koko rangaistuksen suorittamisesta, puoltaa valvontatoimien kohdistamista nimenomaan vankeuden jälkeiseen vuoden mittaiseen ajanjaksoon.

Lakivaliokunta pyysi tässä asiassa lausunnon perustuslakivaliokunnalta. Perustuslakivaliokunta on antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotettu sääntely on rikoslainsäädännön systematiikalle vierasta, sillä rikollisen teon moitittavuudesta ja siihen liittyvästä rangaistusuhasta säädetään vakiintuneesti kunkin rikoksen tunnusmerkistön yhteydessä. Se, ettei rikoksesta seuraavan rangaistuksen enimmäispituus ilmene tekoa koskevasta rangaistussäännöksestä, ei perustuslakivaliokunnan mukaan ole täysin ongelmantonta. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin lyhyesti sanottuna pitänyt tätä sääntelyä mahdollisena.

Jo tässä vaiheessa totean, että tähän lakivaliokunnan mietintöön sisältyy pykälävaltalause kahden pykälän osalta muutosehdotuksineen. Täällä salissa ovat tämän vastalauseen tehnyt varapuheenjohtaja Biaudet ja sitä kannattanut edustaja Laukkanen, joten kuulemme varmaan lisää tästä perustuslakivaliokunnan kannanotosta myöhemmin.

Lakivaliokunta esittää tämän mietinnön hyväksymistä ja on tehnyt kyllä muutosehdotuksia lakiin — 1., 2. ja 5. lakiehdotus — mutta muut tähän liitetyt lait esitetään hyväksyttäväksi muuttamattomina.

15.19 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä yhdistelmä-rangaistuslaki on ollut varsin vaativa paketti, sitä on kuusi vuotta valmisteltu. Ei ole ollut toisin sanoen mikään tuulihattu lainsäädännössä vaan todella luonteeltaan sellainen, jonka sisältö ei ole ollut ihan itsestään selvä. Myös valiokunta käsitteli tätä lähes vuoden, ja haluankin tässä vaiheessa, arvoisa puhemies, kiittää valiokunnan puheenjohtajaa ja valiokuntaneuvoksia siitä, että olemme saaneet mielestäni erittäin huolella tehdyn mietinnön. Käsittely oli vaikea, vaativa, ja kuitenkin valiokunta teki huolellista työtä, sai aikaan sellaisia muutoksia, jotka esitystä paransivat ja täydensivät: kustannusten jakoa täsmennettiin; asumisen kustannukset tuotiin selkeästi lakiin, kuka niistä vastaa; päihitteettömyyden valvonta täsmennyi, siitä tuli sellainen, jonka kanssa voi ajatella, että voimme mennä eteenpäin.

Yhdistelmä-rangaistus, jossa vankeusrangaistusta seuraa välittömästi vuoden mittainen pakollinen valvonta-aika, on kohderyhmälle ankarampi rangaistus kuin nykyinen koko rangaistuksen suorittaminen vankilassa. Tämän vuoksi uusia säännöksiä voidaan soveltaa vasta sellaiseen rikokseen, joka on tehty lain voimaantulon jälkeen. Tavoite, että hengelle ja terveydelle erittäin vaaralliset vangit vapautuvat mahdollisimman riskittömästi yhteiskuntaan, on erittäin tärkeä. Esimerkiksi viime vuonna tarkastetussa Sasu Tynin väitöskirjassa Vankeinhoidon vaikuttavuus todettiin, että toimenpiteet tulisi kohdentaa rikoksenteijän arvioidun riskitason mukaan. Kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja totesi, tämä esitys tarkoittaa erittäin pientä ryhmää ihmisiä ja vuosittain noin kolme neljä tällaista ihmistä vapautuu takaisin yhteiskuntaan, ja on merkittävää, että kaikki sellainen tukitoiminta, jolla heidän eheytymisensä ja paluunsa yhteiskuntaan pitkän vankeusajan jälkeen onnistuu, on suotavaa — ei helppoa mutta suotavaa.

Lainsäädäntöteknisesti yhdistelmä-rangaistusta koskeva esitys vaatii laajoja lakimuutoksia. Esityksessä ehdotetaan muutoksia yhteensä 12 lakiin ja 69 pykälään, joista täysin uusia pykälä on 39.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen jo mainitsi sen, että olemme tehneet tähän edustaja Eva Biaudet'n kanssa yhdessä vastalauseen, ja tämän vastalauseen taustalla on perustuslakivaliokunnan lausunto. Ja vaikka sinänsä se perustuslakivaliokunnan ajatus siitä, minkälaisia muutoksia tähän tulisi tehdä, ei ollut kovin merkittävä eikä kovin pitkä, ja se on tässä liitteenä, niin se periaate, joka meitä edustaja Biaudet'n kanssa puhututti tässä, oli se, minkälaisen arvon eduskunta ja valiokunnat antavat perustuslakivaliokunnan lausunnoille. Tavallaan tämän arvostuksen ja, jos nyt leikkisästi sanon, marssijärjestyksen tähden pidimme tärkeänä ja painotettavana sitä, että se, mitä perustuslakivaliokunta lausuu, tulee myös otettavaksi huomioon silloinkin, kun perustuslakivaliokunta ei ehdottomasti vaadi jotakin vaan antaa ikään kuin vihjeen, mihin suuntaan olisi hyvä mennä.

Perustuslakivaliokunta huomautti lausunnossaan lakivaliokunnalle, että yhdistelmärankaistuksella olisi mahdollista ylittää rikokselle säädetty rangaistuksen enimmäispituus. Esimerkiksi taposta voidaan tuomita enintään 8 vuotta vankeutta. Jos käräjäoikeus tuomitsee taposta täyden 8 vuoden vankeusrangaistuksen ja tämän lisäksi 1 vuoden valvontaajan, on kokonaisrangaistus tällöin 9 vuotta. Näin ollen rangaistuksen enimmäispituus on eri kuin mikä rikoksen pykälästä ilmenee. Perustuslakivaliokunta painottaa lausunnossaan, että "ehdotettu sääntely on perustuslain kannalta mahdollista, vaikka sellaiseen tulisi-kin suhtautua hyvin pidättyvästi" — vihje numero 1. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan tulee harkita — vihje 2 — pykälän muuttamista niin, että "yhdistelmärankaistuksen enimmäispituus pysyy kustakin rangaistussäännöksestä ilmenevän rangaistusasteikon puitteissa".

Mielestämme lakivaliokunnan tulisi ottaa perustuslakivaliokunnan suositukset vakavasti huomioon nyt ja tulevaisuudessa. Näin ollen katsomme, että lakivaliokunnan olisi pitänyt päätyä ratkaisuun, jossa pykälä muutetaan perustuslakivaliokunnan ehdottamalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 2 c luvun 11 § ja 6 luvun 2 § muutettuina, jotka käyvät sitten tästä tekstistä esille selvemmin.

Uskon, että edustaja Biaudet omassa puheenvuorossaan vielä syventää tätä näkemystä ja tuo uusia näkökulmia tähän, mitä myös sitten keskustelussa tulee.

Vielä totean, että tämä tehty mietintö on sisällöllisesti niin vaativa ja rikas, että vaikka sitä oli vuosi käsitelty, niin piti itse vielä lukea se useampaan kertaan, jotta täysin pääsi sisälle siitä, miten hienosti meidän taitavat valiokuntaneuvokset saavat näitä asioita valmisteltua, tietysti loistavan puheenjohtajan johdolla.

15.26 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kuten esittelytekstissä lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen toi esiin, kyse olisi uudenlaisesta rangaistuksesta, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonta-ajasta. Tämä yhdistelmärankaistus voitaisiin tuomita vakavan rikoksen uusijalle, jota on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Esitystä on tosiaan valmisteltu pitkään, ja se on sinänsä ymmärrettävää, koska esitys ottaa kantaa niin useaan lakiin ja muuttaisi huomattavaa määrää lakeja. Esitetyn yhdistelmärankaistuksen hyväksyminen merkitsee uuden, valvontaa sisältävän rangaistuslajin käyttöönottoa. Lakivaliokunta kuuli tästä asiasta useita asiantuntijoita ja pohti myöskin yhdistelmärankaistuksen nimen yksinkertaistamista, koska seuraamusjärjestelmässä on jo en-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

nestään käytössä useita erinimisiä seuraamuksia, joihin sisältyy erilaista valvontaa. Valiokunnan mielestä onkin jatkossa aiheellista arvioida asiaa nimenomaan tästä näkökulmasta, koska järjestelmämme on tällä hetkellä jo varsin monimutkainen ja vaikeasti hahmoteltava. Nimi "yhdistelmärangaistus" kuvastaa rangaistuksen koostumista eri elementeistä, mutta se ei kovin selkeästi kuvaa juuri nyt esitettävän vankeuden ja sitä seuraavan valvonta-ajan yhdistelmää. Emme kuitenkaan löytäneet mitään muutakaan ratkaisua, joten laki-valiokunta totesi, että päädymme sen hyväksymään.

Mutta tämä on tärkeä kysymys, koska lainsäädännön tehtävä on nimenomaan luoda ne pelisäännöt ja kertoa, mikä on oikein ja väärin, ja myöskin lainsäädännöllä on tarkoitus ohjata toimintaa.

15.28 Eva Biaudet r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Vaikka mieluummin haluaisin sanoa "puheenjohtaja". Tulkoon tämä nyt sanotuksi tässä keskustelussa tänään.

Jag har kanske inte väldigt mycket att tillägga efter att mina ärade kolleger här i dag har presenterat lagutskottets betänkande och själva regeringens proposition, och kanske därför väljer jag att tala svenska så att det skulle bli lite mer spännande för dem som sitter i publiken och för dem som sitter här i plenum i dag, för det mesta.

Propositionen behandlar en väldigt viktig fråga och det är kanske inte så jätteofta vi diskuterar fängelse eller vårt straffpåföljdssystem eller vad som är effektivt eller hur man rehabiliterar fångar i fängelse och tiden efter att man har kommit ut ur fängelse, och på det viset är regeringen naturligtvis ute i ett viktigt ärende. Det är helt riktigt att det är väldigt märkligt att de fångar som har suttit, kanske allra längst i fängelse, som har väldigt, ska vi säga, förfärlig brottshistoria, som är återfallsförbrytare, inte har ett system när de blir befriade från fängelse med något slags stöd för att kunna vänja sig vid ett normalt liv.

Och det är också väldigt tråkigt att se att återfallsbrottsligheten ganska ofta också sker just inom ett år efter att man har kommit ut från fängelset. Det ser ut i hörandet som att det verkar som så, att det faktiskt är lite fler återfallsförbrytare bland dem som inte har varit med i något slags övervakningssystem än bland dem som har det, så kanske man inte riktigt kan dra slutsatser, tyvärr. Och det kanske också berättar, eftersom siffrorna är så små, ni kan tänka er att under de tio år som man har granskat från 2006 till början av 2017, så gällde det här ungefär bara 17 fångar. Så det handlar om väldigt få personer, och på det viset kanske man inte så lätt kan säga vad som hjälper och vad som inte hjälper. Det här är säkert någonting som vi måste fundera över.

Det kom också klart fram under hörandet i lagutskottet att de här villkorliga frigivningarna och övervakningstiderna och stödet från samhället är väldigt, ska vi säga, olika. Det finns väldigt olika system och det kan hända att det skulle finnas god anledning att fundera på dem lite mera och försöka förenhetliga dem, och helt enkelt kanske också intensifiera det stödet som fångar får efter att de blir frigivna från fängelset. Behovet av bostad är naturligtvis det allra viktigaste, att ha någonstans att bo, att eventuellt kunna få ett jobb och så vidare, vilket säkert inte är helt lätt.

Men jag kommer i detaljerade behandlingen att föreslå en ändring till paragrafen även om jag nog stöder hela lagförslaget, propositionen i sig. Precis som lagutskottets ordförande här tidigare framförde, så handlar mitt ändringsförslag om den fråga som grundlagsutskottet tog upp. Och det är kanske så att det inte är helt uppenbart hur man landar i den här frågan. Man kan säkert argumentera åt vartdera hållen, men jag upplever att om grundlags-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

utskottet har påpekat att det finns anledning att förhålla sig väldigt återhållsamt till att ändra systemet, rättsystemet, straffsystemet, vår hela systematik hur vi beskriver i vår strafflag, och det inte finns väldigt starka skäl att göra det, så tycker jag att vi ska hörsamma grundlagsutskottet.

Man ska komma ihåg att den här påföljden om ett år efter ett kombinationsstraff ju också kan förverkligas, alltså om man bryter mot de här villkoren som man har blivit ålagd att följa kan det hända att man blir tvungen att återvända till fängelset och sitta av sitt straff. Så det är inte en fantasi, det är inte bara en, ska vi säga, en sådan här situation, ett hot, utan det kan faktiskt förverkligas och det är en del av straffet.

Jag upplever precis som grundlagsutskottet att det är väldigt värdefullt att vi i vårt strafflagssystem kan se från de olika paragraferna och brottsrekvisiten också vilket påföljden från varje straff är. Jag tycker inte att de har kommit tillräckligt starka grunder här för att ändra på denna systematik. Det var också, ska vi säga, flera sakkunniga som påpekade att man måste fundera på om det finns tillräckligt starka orsaker att göra det, att avvika från den systematik vi har.

Olen tässä kertonut ruotsin kielellä siitä, että perustuslakivaliokunta on huomauttanut, että tällaiseen rikoslainsäädännön järjestelmän, systematiikan muuttamiseen pitäisi löytyä erittäin painavia syitä tai siihen pitäisi suhtautua erittäin pidättäytyvästi — joskin se on mahdollista, ja tämän mahdollisuuden olemassaolo on tietenkin relevantti kysymys, että onko se olemassa, ja enemmistö valiokunnasta onkin päätenyt siihen, että se on olemassa. Minusta ei kuitenkaan ole tullut esille sellaisia niin painavia syitä, jotka olisivat puoltaneet tämän pidättäytymisen rikkomista, joten haluan sen vuoksi esittää sitten yksityiskohtaisessa pykäläkäsittelyssä muutoksia näihin pykäliin siten kuin perustuslakivaliokunta on meille ehdottanut ja siten kuin meidän eriävässä mielipiteessämme on ehdotettu. — Kiitos.

15.34 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Kuten jo tuossa lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen esitteli — joka muuten taitaa olla varmastikin salissa tämän esityksen kohdehenkilöiden paras asiantuntija väkivaltarikosyksikön johtajana poliisissa toimituaan — tällä esityksellä on tarkoitus saada rikoslakiin säännökset yhdistelmärangaistuksesta ja säätää laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta. Tämä uudenlainen rangaistus koskisi vakavan rikoksen uusijoita, joita on pidettävä erittäin vaarallisina toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

On huomionarvoista, että valvonta-ajan sisältö määriteltäisiin muun muassa vangin yksilöllisen riskiarvion perusteella. Lailla säädettäisiin velvollisuuksia asunnossa pysymisestä, päihteettömyydestä valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvissä tilaisuuksissa, toimintaan osallistumisesta ja valvontaan sitoutumisesta. Jos näitä velvollisuuksia rikkoisi törkeästi, voitaisiin tuomita loppuvalvonta-aika suoritettavaksi ehdottomana vankeutena. Tätä törkeää rikkomista olisi muun muassa se, että valvottava toistuvasti saapuisi päihtyneenä valvonta-asiaan liittyvään tilaisuuteen, yrittäisi estää teknisen valvontavälineen toimintaa tai esimerkiksi oleskelisi muualla kuin suunnitelmassa sallitulla alueella. Sitten taas toisaalta pienemmistä rikkomuksista tulisi kirjallinen varoitus ja hyvin vähäisistä rikkomuksista pääsisi suullisella huomautuksella.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on tarkoitus vähentää uusintarikollisuutta, joka on vapautuneilla valitettavan usein vakavaa rikollisuutta. Vangin suunnitel-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

mallinen ja asteittainen vapauttaminen auttaa ihmistä sijoittumaan takaisin yhteiskuntaan ja näin myös ehkäisee rikoksia.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä hallituksen esitystä, johon tosiaankin sisältyy, kuten täällä jo mainittiin, myös useita muita muutosehdotuksia useisiin lakeihin, rikosrekisterilakiin, vankeuslakiin ynnä muihin.

Lopuksi nostaisin esiin vielä sen näkökulman, että meillä on Suomessa tälläkin hetkellä ihmisiä, joko väkivaltaisen vangin uhreja tai niiden uhrien omaisia, jotka pelkäävät sitä päivää, kun vanki vapautuu. Siksi onkin tärkeää, kuten tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on, että uusintarikokset vähenisivät. Kun vähän on peräänkuulutettu sitä rangaistuksen vaikuttavuutta, niin itse toteaisin siihen, että se on luoja kiitos, että meillä Suomessa ei tällä hetkellä ole suurempia otoksia niistä vakaviin rikoksiin syyllistyneistä ihmisistä, joilla voitaisiin arvioida sitten näitten rangaistusten vaikuttavuutta.

15.38 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa puhemies! Tässä säädetään uudenlaisesta rangaistuksesta, yhdistelmärangaistuksesta, jossa yhdistetään ehdoton vankeus ja sen jälkeinen valvonta-aika. Kuten tässä on edellisissä puheenvuoroissa tullut ilmi, kyse on aika vähäisestä joukosta, keitä tämä rangaistus koskee, mutta voi kyllä sanoa, että nämä eivät ole eilisen teeren tyttöjä ja poikia, joita tämä koskee. Eli tämä koskee väkivalta- ja seksuaalirikollisia, ja tämä voidaan tuomita vakavan rikoksen uusijalle, jota pidetään erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Vuoden valvonta-ajan tarkoituksena on tukea vangin suunnitelmallista ja asteittaista vapautumista ja samalla valmentaa yhteiskuntaan. Tässä edellytetään sitä, että vangilla on asunto ja hän on päihteetön rangaistukseen liittyvissä toiminnoissa ja osallistumisissa, kun hän osallistuu määrättyyn toimintaan. Jonkun verran valiokunnassa käytiin keskustelua siitä, tulisiko päihteettömyyden koskea koko tätä valvonta-aikaa, koko vuotta, mutta itse olen realisti tässä kysymyksessä, ja ehkä on kohtuus edellyttää sitä, että olisi kuitenkin näissä valvontatapaamisissa ja muissa koulutus-, kuntoutus- ja työtilaisuuksissa päihteetön. No, jos näitä velvollisuuksia rikkoo, niin silloin passitetaan takaisin vankilaan.

Tähän asti tätä kohderyhmää ei ole yleensä voitu sijoittaa valvottuun koevapauteen ja ongelmana on ollut, että he suurin piirtein ovat astuneet suoraan kadulle ilman valmennusta rikoksettomaan elämään. Uskon, että jatkossa on tämän esityksen kannalta hyvää se, että he saavat tukea. Mutta ongelmana on myös rangaistusten kirjavuus ylipäänsä — liittymättä nyt tähän esitykseen erityisesti. Meillä alkaa olla aika monenlaisia rangaistuksia; hyvä, että perässä enää pysyy.

15.40 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Esitys yhdistelmärangaistukseksi on kokonaan uusi rangaistusmuoto. Yhdistelmärangaistus voitaisiin tuomita rikoksenuusijalle, jota on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Tällaisia rikoksenuusijoita vakavassa rikoksessa on ollut viimeisen 10 vuoden aikana 41.

Lyhyesti todettuna yhdistelmärangaistus tarkoittaa sitä, että rikollinen on vankilassa tuomion istuttuaan vuoden kotona valvonnassa panta jalassa ja mukana ohjelmassa, johon kuuluu muun muassa sosiaalista apua ja mahdollisesti työtoimintaa. On havaittu, että rikoksen uusinta tapahtuu yleensä vuoden sisään ja helpommin niillä, jotka vapautuvat suoraan vankilasta vapauteen. Niiden, jotka pääsevät valvottuun vapauteen panna kanssa, on helpompi sopeutua yhteiskuntaan. Valvottuun vapauteen pääsee nyt puoleksi vuodeksi

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

anomuksesta, jollei ole määrätty, että koko tuomio on istuttava vankilassa. Näin ollen se koskettaa useimmiten ensikertalaisia.

Tässä uudessa yhdistelmärangaistuksessa aika kotona pannaan kanssa on yksi vuosi ja on pakollinen. Pidän keskeisenä sitä, että tämän rangaistusmuodon suorittajat ovat keskenään samanarvoisessa asemassa, ja on erittäin tärkeää tukea vangin paluuta normaaliin elämään ja ennaltaehkäistä rikoksia. Tällä lailla ei puututa tuomarien valtaan säätää rangaistuksista.

Lakivaliokunnan mietintö on perusteellinen, ja se korostaa tukea vangeille. Lakivaliokunta muun muassa toteaa, että yhdistelmärangaistuksen valvonta-ajan onnistumisen kannalta on olennaista, että vangille pyritään järjestämään tarvittavaa kuntouttavaa ja tukevaa toimintaa jo vankeusaikana ja että tällaisia toimintoja järjestetään myös valvonta-aikana. Tärkeää on, että huolehditaan vapautuvan vangin asunnon saannista.

15.42 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa käsiteltiin, olin lakivaliokunnassa ja hallituksessa, ja nyt en ole enää kummassakaan, mutta olen silti tämän esityksen takana.

Tämä on ihan siinä mielessä hyvä, kun me otamme huomioon sen, että meillä ei ole lainkaan valvontaa, kun henkilö vapautuu vankilasta, ja tässä tulee tällainen uusi asia. Tässähän valvottavan keskeisimmät velvollisuudet olisivat asunnossa pysyminen määrättyinä aikoina, päihteettömyys valvonta-aikaan liittyvissä tilaisuuksissa, osallistuminen kuntoutukseen tai muuhun toimintaan sekä sitoutuminen tekniseen valvontaan esimerkiksi jalkapannan avulla. Valvontavelvollisuuksien törkeästä rikkomisesta voitaisiin tuomita jäljellä oleva valvonta-aika suoritettavaksi ehdottomana vankeutena. Tällä uudella lainsäädännöllä yritetään vähentää vakavien rikosten uusimisen riskiä, ja esityksen mukaan asteittainen vapauttaminen ja sen yhteydessä annettava tuki auttavat vankia sijoittumaan yhteiskuntaan rangaistusajan jälkeen. Tällä on ihan hyvä tarkoitus. Se, että me saamme valvottua ja katsottua, miten tilanne etenee, on ihan hyvä asia.

Itse kuitenkin koen, että ylipäättään meidän rangaistukset ja tuomiot ovat niin lyhyitä. Ne pitäisi moninkertaistaa. Esimerkiksi elinkautisen pitäisi olla elinkautinen. Minä toivoisin, että joskus tässä salissa olisi enemmistönä henkilöitä, jotka esimerkiksi seksuaalirikoksista antaisivat sellaiset tuomiot, jotka oikeasti ovat kohtuullisia siihen tekoon nähden. Toivon, että sekin päivä vielä koittaa.

15.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys yhdistelmärangaistuksesta on erittäin hyvä ja perusteltu. Tämä laki koskee niitä kaikkein kovimpia rikollisia, jotka ovat syyllistyneet törkeisiin rikoksiin. Heille tällä uudella lainsäädännöllä ollaan luomassa uusi rangaistusmuoto, joka totta kai nojaa vastaavaan aikaisempaan lakiin, niin ettei tässä sinänsä mitään ihan uutta keksitä, mutta uusi keino, miten näitä vakavia rikollisia rangaistaan ja sitten sen jälkeen yritetään hoitaa näistä ihmisistä jollakin lailla yhteiskuntakelpoisia. Uskon, että siinä järkevästi tehtynä jossain määrin myös onnistutaan. Mitä tulee sitten rangaistavuuteen niillä henkilöillä, jotka ovat tällaisiin vakaviin rikoksiin syyllistyneet, niin on selvä asia, että sitten pitää kyllä pyrkiä etsimään ihan uusia keinoja, millä näille ihmisille voitaisiin jotakin apua saada heidän elämänsä järjestykseen saamisessa, ja siinä tämä yhdistelmärangaistuskilaki on todella hyvä.

Perustuslakivaliokunta lausunnossaan on viitannut siihen, että tämä lainsäädäntö sinälleen on täsmällinen ja tarkkarajainen, siinä ei ole ongelmaa. Siinä lausunnossa nähtiin ongelmana lähinnä se, että tämän niin sanotun valvonta-ajan jälkeen, joka seuraa sitä rangais-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

tusaikaa, varsinaista vankilassaoloaikaa, jos valvonta-aikana syyllistyy joihinkin sääntörikkomuksiin tai peräti rikokseen, valvonta-aikahan kyllä muuttuu siitä vankeusrangais-
tukseksi suoraan. Siellä oli sitten perustuslakivaliokunnan huomion mukaan oltava täsmäl-
liset ja tarkkarajaiset säädökset siitä, jos henkilö on valvonta-aikana joutunut takaisin van-
kilaan ja siellä sitten taas käyttäytyy siivosti ja on edellytykset hänen päästämisekseen
vankilasta valvottuun vapauteen. Siinä vaadittiin tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä. Se
varmaan on toteutunutkin tässä esityksessä.

Tämä lakiesitys on erittäin hyvä ja kannatettava. Se on selvä asia, että kun ihminen on
syyllistynyt vakaviin rikoksiin ja on pitkään ollut vankilassa, niin on aivan oikein, että yh-
teiskunta sitten ohjaa häntä vahvalla kädellä vapauteen ja parempaan elämään.

15.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on erittäin tervetullut, ja olen it-
sekin aiempina vuosina tehnyt tähän liittyviä kysymyksiä ja aloitteita. Kun puhutaan vaka-
vista väkivalta- ja seksuaalirikoksista, niin valitettavan paljon niihin liittyy myös uusimis-
riskiä — varsinkin, jos henkilöllä on päihdeongelma.

Arvostan erittäin paljon edustaja Laukkasen ja edustaja Biaudet’n perusteellista paneu-
tumista tähän esitykseen ja myös syvää kunnioitusta perustuslakivaliokunnan näkemyksiä
kohtaan, mutta itse kuitenkin kallistuisin valiokunnan enemmistön kannalle. Perustelen
sitä sillä, että tässä on kysymys nyt näistä poikkeuksellisista tilanteista, kun rikoksenteki-
jää pidetään erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle ja vapaudelle. Jos tätä muu-
tettaisiin niin, että yhdistelmärangaistuksen enimmäispituus pysyisi tuon rangaistusastei-
kon puitteissa, niin käytännössä se tarkoittaisi sitä, että valvonta-ajan pituus lyhenisi juuri
näissä kaikkein vakavimmissa tapauksissa tuon rangaistusasteikon puitteissa, enkä pidä
sitä tarkoituksenmukaisena tämän valvottavan oman sopeutumisen kannalta, jos se jää vain
muutamaksi kuukaudeksi, enkä pidä sitä tarkoituksenmukaisena myöskään muun yhteis-
kunnan suojelemisen näkökulmasta. Sen takia olisin itse tämän tiedon pohjalta, jonka olen
tästä mietinnöstä saanut, kallistumassa sille kannalle, mihin lakivaliokunnan enemmistö on
päätenyt.

15.48 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Aika lailla komppaan noita edustaja Räsänen
ajatuksia. Meillä ryhmässä emme kerenneet käydä keskustelua tästä mietinnön lopullises-
ta sisällöstä emmekä myöskään sitten vastalauseen perusteluista. Ymmärrän kyllä näitä pe-
rustuslakinäkökulmia tässä tilanteessa, mutta aivan kuten edustaja Räsänen, ajattelen tä-
män asian tavallaan toisin päin elikkä juuri niin, että me tätä kautta, jos tämän vastalauseen
mukaan menisimme, olisimme antamassa sen signaalin, että juuri kaikkein vakavimmissa
tapauksissa tätä rangaistusasteikkoa lähdetäisiin lyhentämään. Sinällänsä tämä yhdistel-
märangaistus on tervetullut ja hyvä tapa tuoda ihminen sinne yhteiskuntaan takaisin, ja täs-
sä nämä asunto, päihitteettömyys ja työtilaisuudet, mitkä tähän on tuotu sisälle, ovat niitä to-
della keskeisiä seikkoja, mitkä siinä tilanteessa, kun tullaan sieltä vankilasta yhteiskun-
taan, ovat aivan ensisijaisia. Kun näitä polkuja pystytään noudattamaan, niin ihmisellä on
mahdollisuus päästä takaisin yhteiskuntaan.

Tässä yhteydessä haluaisin nostaa esille sen, että talousarvioaloitteitten käsittelyssä olen
tehnyt aloitteen liittyen tällaiseen ViaDia-yhdistykseen: se on kristillistaustainen, vapaa-
kirkkostaustainen yhdistys, joka tekee Tampereella — ja ympäri Suomea on heillä toimipis-
teitä — äärimmäisen hyvää työtä. Juuri siinä vaiheessa, kun vankilasta vapaudutaan, ol-
laan siinä elämäntilanteessa mukana, tarjotaan työtilaisuutta ja tuettua työtä ja on mahdol-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

lisuus siihen asuntoon, ja myöskin sitten tätä päihitteettömyys- ja päihdekuntoutusta kuuluu tähän ohjelmaan. Euroopan unionin sosiaalirahastosta on myöskin huomioitu, että he tekevät tätä arvokasta työtä, ja täytyy vain toivoa, että Suomessakin [Puhemies koputtaa] halitus huomioisi tämän hyvän työn, mitä tehdään, ja rahoitusta olisi mahdollisuus saada.

15.50 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen tuossa totesi ihan osuvasti siitä, että esityksen pyrkimyksenä on tehdä vakaviin rikoksiin syyllistyneistä jälleen yhteiskuntakelpoisia. Viittaan aiemmassa puheenvuorossani mainitsemaani riskiarvioon, jonka perusteella määriteltäisiin valvonta-ajan sisältöä, ja tässä uusintarikosten ennalta estämisessä se on ensinnäkin se olennaisin asia, ja se voi olla välillä hankalaa. Osa vakavista rikoksista on niin sanottuja intohimorikoksia, joilla ei välttämättä ole semmoista uusimisriskiä, mutta sitten taas toisaalta sanotaan, että on ihmisiä, jotka ovat — käytän kansankieltä — tavallaan niin kuin toivottomia tapauksia. Se, kuinka heistä sitten pyritäisiin tekemään yhteiskuntakelpoisia, on varmasti hyvin haasteellista.

15.52 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Haluaisin sanoa "puheenjohtaja", mutta en saa. [Naurua — Eduskunnasta: Kerroit sen jo!]

Mielestäni tässä keskustellaan ehkä vähän kahdesta eri asiasta, ja varmaan on niin, että on ihan aiheellistakin keskustella siitä, mikä on se pituus, joka olisi tehokas, mikä olisi oikeudenmukaista ja niin edelleen, mutta se on eri juttu. Nyt ovat kysymyksessä henkilöt, jotka ovat olleet moneen kertaan vankilassa. He ovat istuneet varmaan pidempään kuin kukaan muu, ja silti he ovat vielä vaarallisia. Ja sen takia ehkä ei ole niin relevantti kysymys se, onko se sitten ollut kymmenen vuotta, yhdeksän vuotta vai kahdeksan vuotta, vaan se ongelma todennäköisesti on riippumaton ihan juuri siitä pituudesta. Ymmärrän, että sitä signaalia ei haluta antaa, että päästään vähemmällä.

Mutta tässä on nyt tarkoitus — ja minä olen iloinen siitä, että perustuslakivaliokunta on sen myös ottanut tehtäväkseen — suojella meidän oikeusjärjestelmää, meidän lainsäädäntöä ja meidän rikoslakijärjestelmää, jonka pitäisi olla sellainen, että siitä voi lukea, mikä on seuraamus jonkun rikoksen kohdalla, mikä on maksimiseuraus. Tämä muutos tekee nyt sen, että siitä ei enää voi lukea, ja sen takia perustuslakivaliokunta — ymmärtääkseni, jos olen tulkinnut oikein, mikä ei tietenkään ole varmaa — on sanonut, että tässä täytyisi olla hyvin pidättyväinen ja pitäisi olla todella vahvoja perusteita sille, että mennään muuttamaan.

On hyvä muistaa, että tämä on osa rangaistusta. Tämä ei ole vapautta, vaan tämä on osa rangaistusta, ja jos rikkoo sitä suunnitelmaa, niin voi joutua takaisin myös ihan sinne neljän seinän sisälle.

Ymmärrän hyvin nämä kannat, ja tunneperäisesti minäkin ajattelin heti näin, että kysymys on hyvin poikkeuksellisesta asiasta. Mutta jos me haluamme, että tämä on tehokasta, ja jotta me emme aina joka kerta, kun tuntuu, että nyt meillä on jokin vaikea asia, muuta koko meidän järjestelmää, vaan pysymme siinä, että meidän oikeusjärjestelmä toimii, meidän lainsäädäntö on hyvä ja meidän tapamme kirjoittaa pykälä on järkevä, niin... [Puhemies koputtaa] Tämä on se peruste, joka tekee, että olen päätynyt tähän.

15.54 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän koko esityksen sisällöllinen päämäärä ja tarkoitus on 101-prosenttisesti kannatettava. Se on juuri sellainen kuin

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

vain voi toivoo tässä tilanteessa, kun miettii, miten voisi auttaa näitä niin sanotusti kaikkein vaarallisimpia vankeja sopeutumaan.

Ongelma on se, että — meillä on lainsäädännössä olemassa joku tietty järjestys, jossa niitä asioita tehdään — meillä ei ole perustuslakituomioistunta, meillä on yksi ainoa elin, joka arvioi sitä, milloin joku esitys on niin merkittävässä suhteessa perustuslakiin, että sitä esitystä on korjattava. Nyt perustuslakivaliokunta ei suoranaisesti sanonut, että on pakko korjata, mutta antoi ymmärtää hyvin selkeästi kolmessa eri alleviivatussa kohdassa, että tämä saattaa ehkä avata oven jollekin sellaiselle, jota sitten taas me lainsäätäjinä emme mahdollisesti halua nähdä, että alkaa syntyä usein sellaisia tilanteita, että perustuslakivaliokunta lausuu jostakin esityksestä mutta sitten erityisvaliokunta ei sitä riittävällä tavalla huomii.

Tätä jäimme edustaja Biaudet'n kanssa pohtimaan, että nyt syntyy tilanne, joka olisi voitua korjata sellaisella tavalla, että olisi vaikka säädetty niin, että on pakollinen viimeisen vuoden siitä vankeusajasta, joka on määrätty siihen rikokseen nähden oikeasuhtaisesti — niin kuin käytetään tätä ammattitermiä — että olisi sitten tehty tällainen, että on vaikka 15 vuotta ja viimeinen vuosi sitten pakollista kotona tai jossakin olevaa kuntoutushoitoa, eikä niin, että aina on se joku rangaistus, joka on säädetty, plus yksi vuosi. Ja tästä oli ehkä kysymys enemmänkin, onko tämä oikein [Puhemies koputtaa] sitten lähteä laajentamaan tätä asteikkoa tällä tavalla.

15.56 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kaikille hyvistä evästyksistä ja etenkin valiokunnan jäsenille hyvästä keskustelusta ja myös ansiokkaasta valmistelusta. Tätä meidän mietintöä tosiaan pohdittiin pitkään ja tehtiin iso työ — kiitos tietysti valiokuntaneuvoksille.

Vankilassahan on hyvin monenlaisia vankeja, ja tämä ryhmä, jota tämä koskee, on pieni, mutta se on erittäin vaarallinen yhteiskunnan muille ihmisille. Tämä on ihan positiivinen asia, että nyt tämmöinen pakollinen valvonta-aika heille tulee sen jälkeen, kun he vankilasta vapautuvat, koska silloin jos heidät potkaistaan vankilan portilta kadulle, heillä ei ole mitään menestymisen mahdollisuuksia. Nyt heillä saattaa olla, kun he saavat tukea — mutta on myös valvontaa, koska tämä ihmisryhmä kaipaa myös rajoja ja valvontaa. Ja se olisi hienoa, jos tällä lainsäädännöllä pystyttäisiin ennaltaehkäisemään vaikkapa yksi raiskaus tai yksi törkeä pahoinpitely tai tapon yritys. Koska tämä henkilöryhmä on selvityksen mukaan nimenomaan vuoden aikana syylistynyt uudestaan tämmöiseen vakavaan rikokseen, niin siinä mielessä tämä aikakin on otollinen, kohderyhmästä puhumattakaan. Voidaan sanoa, että voimme pelastaa jopa ihmiselämän tässä asiassa, kun tämä lainsäädäntö tulee voimaan.

Minun mielestäni tässä hallituksen esityksessä sekä lakivaliokunnan mietinnössä on yksi erittäin, erittäin paha puute. Se puute on se, että tämän vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä, ensi vuosikymmenellä. Peruseriaatteiden mukaan noudatamme totta kai lievempää lakia, ja kun tämä on ankarampi laki, niin todella tästä, kun on tuomittu tämän lain jälkeen rangaistukseen, vaikutukset tullaan näkemään vasta ensi vuosikymmenellä. Eli se on paha puute, valitettavasti me emme saa heti näitä vaikutuksia aikaiseksi.

15.58 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakaan tässä talossa me emme sotkeudu tuomiovallan puolelle emmekä lähde kertomaan, minkä pituinen rangaistus kullekin vangille tulee olla, mutta se, että täällä lailla säädetään ja on säädetty samanpituisesta valvon-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

tarangaistuksesta, kuitenkin, niin kuin täällä perusteluissa todetaan, lisää järjestelmän ennakoitavuutta, ja se tuo vangit yhdenvertaisesti samalle viivalle ja tuo myöskin selkeyttä tähän. Siinä mielessä ymmärrän kyllä valiokunnan puolustelut sille, miksi se on juuri tietyn mittainen ja miksi se on sovittu näin, että se tulee sitten sinne rangaistuksen loppuun.

Juuri kuten valiokunnan puheenjohtajakin toi esille, kyllä se isoin ongelma on tässä kohderyhmässä rikollisuuden uusiutuminen ja juuri se, että ihmiset vapautuvat ikään kuin tyhjän päälle ja heillä ei ole niitä kiinnekohtia. Ja kun näissä tapauksissa on kyse taparikollisista ja sellaisista henkilöistä, joille tämä todellakaan ei varmaankaan ole ensimmäinen tuomio, niin tarvitaan entistä selkeämpiä ja tietyllä tavalla kiinnittävämpiä toimenpiteitä yhteiskuntaan takaisin pääsemiseksi. Siinä mielessä, kun katsoo tätä kokonaisuutta, että siellä on todellakin asunto ja päihitteettömyys ja työtilanteet, nämä ovat kaikkein tärkein ja paras tapa saada ihminen takaisin yhteiskuntaan.

Vielä toistan sen, että toivon, että järjestöille ja yhdistyksille myöskin tässä talossa löytyisi näkemystä ja myönteisiltä niiden taloudellisen tilanteen helpottamiseen, jotka tekevät työtä juuri näiden vankilasta vapautuvien henkilöitten auttamiseksi. Eli jos missä, niin siellä se euro varmasti poikii takaisin, koska silloin pystytään ehkäisemään vakavien rikosten ja muidenkin rikosten uusiutumista.

16.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Biaudet perusteli erittäin hyvin tuon vastalauseen sisällön, mutta itseäni huolestuttaisi kyllä se, että toteutuessaan vastalauseen ehdotus tarkoittaisi käytännössä sitä, että valvonta-aika juuri tässä vakavia rikosten tekijöitä koskevassa ryhmässä merkitsisi käytännössä tuon valvonta-ajan lyhenemistä vuodesta kenties muutamaan kuukauteen. Itse näen, että vuosikin on aika lyhyt aika valvontajaksi, kun pohditaan niitä tilanteita, joissa uusimisriski on vakava ja ympäröivälle yhteiskunnalle voi koitua erittäin vakavia seurauksia, jos rikos uusitaan.

Se, mitä tässä keskustelussa jää hiukan kaipaamaan — yritin tätä esitystäkin tutkia — on kansainväliset kokemukset ja vertailevat kokemukset muista maista. Itselläni on sellainen käsitys, että huomattavasti pidempiä valvonta-aikoja on joissakin maissa. Varmaan valiokunnan puheenjohtaja ehkä muistaisi paremmin näitä kokemuksia, mutta en pidä tätä vuoden aikaa mitenkään liioitellun pitkänä, ja sen takia pitäisin kyllä tärkeänä, että kaikilla tuomituilla henkilöillä valvonta-aika todellakin sen vuoden kestäisi.

16.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun yhdistelmä-rangaistuslakia nyt säädetään, on kiinnitettävä huomio perustuslakivaliokunnan osuuteen siltä osin, että perustuslakivaliokuntahan ei itse tähän lain sisältöön mene kajoamaan. Se arvioi sitä lakia vain siinä mielessä, onko sillä ihmisen perusoikeuksiin ja niihin liittyviin asioihin ristiriitaa millään lailla. Tässä asiassa tuohon valvottuun vapausajan asiaan kiinnitettiin huomiota siinä, että kun rajoitetaan ihmisen vapautta — toki vankilasta pääsyn jälkeen, kun hän on valvotussa vapaudessa — niin siinä olevat määritelmät ovat täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Perustuslakivaliokunta itsessään ei lähde mestaroimaan pykälää vaan ainoastaan tarkastelee perusoikeuksien näkökulmasta, onko laki perustuslain täyttävä.

Kun tämä laki nyt nimenomaan koskee näitä vakavimpiin rikoksiin syyllistyviä ihmisiä, niin on syytä aina muistaa se, että yhteiskunnallahan on aina oikeus suojautua vakaviin rikoksiin syyllistyvien henkilöiden takia vahvalla lainsäädännöllä. Tällainen valvottu vapaus on erittäin hyvä asia, koska siinähan ihmiselle, joka on osan tuomiosta jo kärsinyt ja päässyt valvottuun vapauteen, on sellainen ohjaaminen; onnellisin tilannehan olisi silloin,

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

kun kyseinen henkilö pääsisi esimerkiksi töihin ja pääsisi elämän syrjään kiinni, hankki-
maan itselleen elantoa ja alkaisi pikkuhiljaa luoda itselleen sosiaalista turvaverkkoa, se oli-
si paras mahdollinen tilanne.

Mutta perustuslakivaliokunta ei tietenkään lähde yksityiskohtaisesti asioita arvioimaan
vaan arvioi ainoastaan, toteuttaako se ihmisoikeussopimukset ja perusoikeudet vapauteen.
Perustuslakihan takaa 7 §:ssään sen, että jokaisella ihmisellä on oikeus vapauteen ja se on
koskematon vapaus. Sitä vapauttahan voidaan rajoittaa tietysti siinä tapauksessa, jos sen
katsotaan olevan oikeassa suhteessa siihen menetykseen, mikä tässä tapahtuu, ja nimen-
omaan kun rikokseen syyllistyy, niin silloinhan rikoksentekijä ottaa varmasti riskin vapau-
tensa suhteen.

16.04 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Tartun vielä tuohon edustaja Essayahin mai-
nintaan siitä, kuinka jo vaarallisiksi todettuja vankeja voidaan tukea takaisin yhteiskun-
taan eri järjestöjen ynnä muiden avulla. Mieleeni muistui Poliisikoulun ylikomisario Salo-
n karrikoitu opetus siitä, että huumeista pääsee eroon kahta tietä ja kummankin päässä on ris-
ti: kuolema tai uskoontulo. Kirkkohan meillä tekee jo tällä hetkellä hyvin arvokasta työtä
syrjäytyneitten perheiden ja niin edelleen kanssa. Tässäkin asiassa, myöskin vapautunei-
den vankien kanssa, kirkolla varmasti olisi paljon annettavaa.

16.05 Kari Tolvanen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen esitti ihan hyvän kysy-
myksen. Nyt täytyy sanoa, että en muista, oliko tässä hallituksen esityksessä vai jossain
muussa vertailtu näitä eri, etupäässä Euroopan, vankilaolosuhteita, mutta niin tai näin, ote-
taan esimerkiksi Norja, jota pidetään vankeinhoidon mallimaana Euroopassa. Toki siellä
on erilaisia valvontamekanismeja ja kuntoutusmekanismeja hyvin paljon, ja ne minun kä-
sittääkseni sisältyvät siihen rangaistuksen sisälle. Mutta siellä on se ero, että kun rangais-
tukset ovat siellä hyvin paljon pidempiä, puhutaan 20 vuodesta ja niin edespäin, niin ne
ovat hieman toisenlaisia järjestelmiä. Me emme nyt lakivaliokunnassa tässä mietinnössä
ottaneet siihen sen enempiä kantoja, miten tätä pitäisi tältä osin kehittää.

Mutta siihen otettiin kyllä kanta, niin kuin edustaja Ojala-Niemelä täällä jo sanoi, että ri-
kosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä on hyvin monimutkainen ja sekava, ja ihan rehel-
lisesti minä tunnustan ja myös varatuomari Ojala-Niemelä tunnusti, että me emme pysy pe-
rässä, mitä kaikkia seuraamuksia siellä on, eli se kaipaa kehittämistä. Esimerkiksi siellä on
semmoinen hyvä rangaistusmuoto kuin nuorisorangaistus, mutta valitettavasti, oliko se vii-
me vai toissa vuonna, kun valiokunnassa sitä käsiteltiin, ilmeni, että sitä on vaadittu, syyt-
täjät ovat vaatineet sitä, Suomessa vain viisi kertaa vuodessa — vain viisi kertaa vuodessa.
Se on hyvä järjestelmä, mutta se ei ole lyönyt itseään läpi, ja siihen nyt vaadittiinkin kou-
lutusta ja tiedottamista. Sitten se on hyvin työläs syyttäjille, eli he eivät ehkä senkään takia
ole sitä vaatineet.

Mutta sanoisin tähän lopuksi, että tämä meidän seuraamusjärjestelmä kaipaa paljon pal-
jon isompaa remonttia, ja varmaan niille, jotka tulevaisuudessa hallitusneuvotteluissa sitten ovat,
hyvä vinkki on, että ottakaa se esille siellä, siinä on kehittämistä.

16.07 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Haluaisin erityisesti nyt sanoa "puheenjohtaja",
mutta en sano. [Hannu Hoskonen: Uskotaan jo! — Naurua] — Hyvä. — Mutta edustaja
Hoskoselle haluaisin vastata sellaista, että vaikka en istu perustuslakivaliokunnassa, niin
voin lukea täältä, mitä perustuslakivaliokunta on sanonut, ja nimenomaan perustuslakiva-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

liokunta on ottanut kantaa pykälisiin. He sanovat näin, jos ei minua uskota, kun puhun vapaasti:

"Näiden näkökohtien kannalta arvioituna sellainen rikosoikeudellinen sääntelyratkaisu, joka johtaa siihen, että rikoksesta seuraavan rangaistuksen enimmäispituus ei ilmenekään tekoa koskevasta rangaistussäännöksestä, ei ole täysin ongelmaton. Koska rikoslajikohtaisen rangaistusasteikon enimmäismäärästä poikkeaminen olisi kuitenkin ehdotetussa rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä täsmällisesti säännelty ja mahdollisuudesta poiketa enimmäisrangaistuksesta yhdistelmärangaistus tuomittaessa ehdotetaan säädettäväksi myös rikoslain 6 luvun 2 §:ssä, ehdotettu sääntely on perustuslain kannalta mahdollista, vaikka sellaiseen tulisikin suhtautua hyvin pidättyvästi. Lakivaliokunnan tulee edellä todetuista syistä harkita ehdotetun rikoslain 2 c luvun 11 §:n 1 momentin muuttamista siten, että yhdistelmärangaistuksen enimmäispituus pysyy kustakin rangaistussäännöksestä ilmenevän rangaistusasteikon puitteissa."

Halusin vain, ettei tule väärinkäsitystä, todeta, mitä perustuslakivaliokunta on sanonut.

16.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin sanoin niin, että perustuslakivaliokunta ei lähde pykälää viilaamaan vaan se toteaa vain, onko se perustuslain mukainen vai eikö ole. Viisas substanssivaliokunta, mikä tällä kertaa on lakivaliokunta, ja sen oivallinen puheenjohtaja Tolvanen ammattialan huippuasiantuntijana tässä maassa varmasti tietävät, miten nämä pykälät viilataan lopulliseen muotoon, valiokuntaneuvosten suosiollisella opastuksella. Tässä se ratkaisu on. Perustuslakivaliokunta ei pykälää mene muuttamaan, sen tekee substanssivaliokunta. Noin juhlallisesti sanoen lopuksi voisi sanoa kuten Sinuhessa sanotaan: "Näin on ollut, ja näin on aina oleva."

16.09 Kari Tolvanen kok: Arvoisa puhemies! Kiitos Hoskoselle kauniista sanoista.

Ettei nyt tule väärinkäsitystä, niin ei lakivaliokunta missään tapauksessa kevyin perustein pyyhkinyt pöytää tällä perustuslakivaliokunnan lausunnolla, kyllä me tarkkaan sitä pohdimme ja arvostamme varapuheenjohtaja Biaudet'n ja edustaja Laukkasen näkemyksiä tässä asiassa, niitä tarkkaan pohdittiin. Mutta kuitenkin lakivaliokunnan enemmistö katsoi sitten, että tässä on niin suuret intressit sivullisten ihmisten suojaamiselle, ja toki kaivataan sitä mahdollisuutta, että saadaan vankiloiden vaikeimpia tapauksia, vankeja, jotka istuvat niin sanotusti päivästä päivään sen rangaistuksen, yhteiskuntakelpoisiksi nimenomaan sillä tuella, mitä edustaja Essayah tässä on tuonut ansiokkaasti julki, ja myös kaivataan sitä valvontaa. Ja siksi tämän nimitys, tosin huono, kai on valvontarangaistus. Edelleen sanon, että tässä tehtiin tarkka harkinta ja tässä on nyt lopputulos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kuntien takauskeskuksesta annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2017 vp

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.11 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Tässä kyseisessä hallituksen esityksessä numero 92 on tosiaan kyse vain valtuuskunnan toimikauden alkamisajankohdan muutoksesta ja sitten myöskin mahdollisuudesta näiden sopimusvakuutuksien käyttöön.

Kyseessä on Kuntien takauskeskusta koskeva lainsäädäntö, ja Kuntien takauskeskus on merkittävä ja erityislaatuinen kuntatalouden toimija. Meneillään olevat muut lainsäädännöt, jotka liittyvät Kuntien takauskeskukseen, on tosiaan valmisteltava siten, että lainsäädäntö turvaa tämän Kuntien takauskeskuksen toiminnan ja riskiluokituksen myöskin tulevaisuudessa.

Hallintovaliokunnalla ei ole muuta tähän asiaan, ja mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 17/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 17/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.12 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia siten, että ensitunnistamista koskevan tiedon ketjuttamiselle asetetaan enimmäishinta viiden vuoden määräajaksi. Esityksen tavoite on edistää paitsi digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön luomista myös sähköisen tunnistamisen markkinoiden kehittymistä.

Ensitunnistamistietojen välittämisestä perityt kohtuuttoman korkeat hinnat ovat vaikeuttaneet olemassa olevien tunnistusvälineiden hyödyntämistä uusien tunnistamisvälineiden hankkimisessa. Tämän esityksen mukaan tunnistamisvälineen tarjoaja saa periä oikeu-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

denmukaisen ja kohtuullisen korvauksen lähettäessään tietoa tekemästään ensitunnistamisesta toisen tunnistusvälineen tarjoajalle uuden tunnistamisvälineen myöntämistä varten. Hinta perustuu hintojen mediaaniin, ja Viestintävirasto antaisi päätöksen tämän hinnan enimmäistasosta. Enimmäishinnan tulisi esityksen mukaan laskea vuosittain 25 prosenttia siten, että sen tulisi olla kuitenkin aina vähintään 35 senttiä ja enintään 5 euroa. Valiokuntakuulemisissa enimmäishintasääntelyn tarvetta osin kyseenalaistettiin. Hinnan tasoa osa toimijoista piti liian korkeana ja osa liian matalana. Enimmäishinta on kuitenkin kompromissi, jonka arvioidaan tässä vaiheessa edistävän markkinoiden kehittymistä.

Pidimme valiokuntatyössä erittäin valitettavana, että vaikka luottamusverkostoa koskeva sääntely tuli voimaan jo 1.5.2017, ensitunnistamisen hinnoitteluun liittyvät ongelmat näyttävät edelleen olevan kovin ajankohtaisia. Tiedossa on myös, että kaikilla ei tänä päivänä ole eri syistä mahdollisuutta saada sähköistä tunnistusvälinettä, ja tähän pitää pystyä löytämään ratkaisukeinoja jo kansalaisten yhdenvertaisuudenkin nimissä. Tunnistusvälineiden puute on myös omiaan syrjäyttämään ihmisiä yhteiskunnan kelkasta. Koska pankeilla on tällä hetkellä tunnistamisvälineiden markkinoilla lähes monopoliasema, on välttämätöntä, että pankit ovat tässä työssä aktiivisemmin mukana kuin ovat olleet tähän saakka.

16.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on tärkeä askel sähköisen tunnistamisen ja sähköisten palvelujen kehittymisen kannalta. Pankkeillahan käytännössä on ollut jonkinlainen monopoli tähän sähköiseen tunnistamiseen, ja sen vuoksi on tärkeää edistää sitä, että voitaisiin lisätä tervettä kilpailua sähköisen tunnistamisen palvelujen tuottamiseksi.

Tässä yhteydessä täytyy todeta se, että naapurimaassamme Virossa sähköiset palvelut ovat kehittyneet hyvin nopeasti pitkälti juuri sen takia, että siellä tämä sähköinen tunnistautuminen tehtiin käytännössä pakolliseksi kaikille kansalaisille tämän sähköisen henkilökortin, pakollisen henkilökortin, kautta, ja sillä pystyttiin hyvin nopeasti edistämään näiden sähköisten palvelujen käyttämistä. Meillä ei käytännössä varmasti ole tähän järjestelmään paluuta, mutta uskon, että tämä lakiesitys omalta osaltaan on tätä järjestelmää kehittämässä oikeaan suuntaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 83/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja rataverolain 5 ja 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 119/2017 vp

Lakialoite LA 22, 28/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 18/2017 vp

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 18/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.16 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin kannatettava, esityksen tarkoituksena kun on parantaa Suomen kilpailukykyä. Väylämaksu on ollut puolitetuna 2015—2017 johtuen kevään 2014 kehyspäätöksestä polttoaineen rikkipitoisuuden rajoituskustannusten kompensoimiseksi, ja sen lisäksi sillä tuettiin vuoden 2013 työmarkkinaratkaisua. Tavaraliikenteen ratavero on ollut poistettuna samasta syystä samat vuodet 2015—2017. Tavoite on ollut näin keventää elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden, kustannusrasitetta. Hallituksen strategisessa ohjelmassa todetaan, että teollisuuden kilpailukyky turvataan jatkamalla alennettujen väylämaksujen ja tavaraliikenteen rataveron poiston voimassaoloa vielä vuoden 2018 ajan. Kyse on näin ollen nyt siis vuoden jatkosta.

Taloudelliset vaikutukset valtiolle ovat alennetun väylämaksun ja tavaraliikenteen rataveron poiston jatkamisen osalta yhteensä noin 55 miljoonaa euroa vuonna 2018. Alennetun väylämaksun myötä alusliikenteelle ja sitä kautta elinkeinoelämälle syntyy noin 40 miljoonan euron kustannussäästö verrattuna tilanteeseen, jossa väylämaksu perittäisiin täysimääräisenä.

Teollisuudella ja kuljetussektorilla on paine jatkaa puolitusta ja poistoa pidemmällekin, ainakin vuoteen 2019 asti. Siitä syystä me valiokunnan mietintötekstissä pidimme erittäin tärkeänä, että ehdotettuja toimenpiteitä voidaan jatkaa myös vuoden 2018 jälkeen. Samoin valiokuntana katsoimme, että eri ympäristönäkökohtia tulisi tulevaisuudessa pitää vähennettyihin maksuihin tai veronkevennyksiin oikeuttavina kriteereinä.

16.18 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä todellakin, niin kuin edustaja Taimela tuossa hyvin totesi, väylämaksujen osalta on kompensatiota rikkidirektiivistä, josta aikanaan odotettiin ehkä jopa suurempaakin kustannusrasitetta suomalaiselle teollisuudelle kuin mitä sitten loppupeleissä on toteutunut. Mutta täytyy sanoa, että sekä ratojen että myöskin väylämaksujen kohdalla on erittäin hyvä, että tätä kautta pystytään tukemaan suomalaista teollisuutta ja elinkeinoelämää. Ja niin kuin aina tavataan sanoa, Suomihan on ikään kuin saari, kun lähemme katsomaan, miten täältä pystytään kuljettamaan tavaraa muualle, maailmalle.

Kun täälläkin on nyt keskusteltu tänä syksynä ja on päätetty sitten perustaa parlamentaarinen työryhmä yritystukia perkaamaan, niin näistä veroluontoisista maksuista täytyy todeta, että ei ole syytä perata. Elikkä nämä ovat sellaista tukea, jolle varmasti löytyy koko tästä eduskuntasalista selkeä tuki, ja näitä on syytä myöskin jatkaa seuraavan vuoden ajan.

16.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on kannatettava suomalaisen elinkeinoelämän ja yrittäjien näkökulmasta. Tällä todellakin on myönteinen merkitys koko kansantaloudelle. Kiinnitän vain huomiota siihen, että toisaalta yrittäjien ja elinkeinoelämän kannalta se, että näitä päätöksiä tehdään määräaikaikaisiksi ja aika lyhyttempoi-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

sesti — nytkin vain vuodella jatketaan — tuo omat haasteensa, koska ajatellen vaikkapa erilaisia investointeja olisi hyvä pitkällä tähtäimellä saada ikään kuin varmuus niistä kustannuksista, joita toiminnasta on koitumassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 119/2017 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 22, 28/2015 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle toimeentuloturvan muutoksenhakulautakuntia koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 74/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 74/2017 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Lakialoite laiksi Suomen perustuslain 54 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 33/2017 vp Pilvi Torsti sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.21 Pilvi Torsti sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikojen saatossa moni tässä salissa lienee haaveillut presidentin tehtävästä, ja nykyisissäkin edustajissa on monta ehdokasta parhaillaan tekemässä vaalikampanjaa. Itsekin sain muistutuksen unohtuneesta haaveestani kesällä, kun lapsuudenystävä kysyi, josko muistan, että kirjasin "mitä minusta tulee isona" -kohtaan hänen ystäväkirjaansa 1980-luvulla, että minusta tulee Suomen ensimmäinen naispresidentti. No, kiitos radikaalin uudistuksen, joka Suomessa vuonna 1906 toteutettiin, haave presidenttiydestä on ollut pikkutyöille mahdollinen jo 111 vuoden ajan, valtaosassa Eurooppaa itse asiassa vähemmän aikaa. Demokratian kehtona pidetyssä Ateenassa vaaliehdokkuudesta saattoivat aikanaan haaveilla vain varakkaat Ateenassa syntyneet vapaat miehet.

No, miten on asianlaita tänään Suomessa? "Miks Suomessa on sellainen sääntö, että mä en vois olla presidentti? Oikeastiko? Voiko sen muuttaa?" Näin kysyi 7-vuotias kummityttöni. Sofia ja hänen kaksoisveljensä Jaakko ovat helsinkiläisiä ekaluokkalaisia. He ovat syntyneet Kolumbiassa, tulleet Suomen kansalaisiksi pikkuvauvoina. Mitä vastaisitte So-

fialle? Mikä on sellainen sääntö, että hän ei voisi olla presidentti? Siitä tässä lakialoitteessa, arvoisa puhemies, on kysymys.

Suomen perustuslain mukaan tasavallan presidentiksi voidaan valita ainoastaan syntyperäinen Suomen kansalainen. Samanlainen vaatimus ei koske esimerkiksi pääministeriä, muita ministereitä tai eduskunnan puhemiestä. Ylipäätään Suomen oikeusjärjestelmä ei tee eroa syntyperäisten tai myöhemmin Suomen kansalaisuuden saaneiden välillä muuten kuin presidentin kohdalla. Ministereiltä syntyperävaatimus poistettiin jo viime vuosituhannen puolella. Valtaosassa EU-maita ei myöskään vaadita presidentinvaaleissa syntyperäisyyttä vaan kansalaisuus riittää. Eduskunnan tietopalvelun kanssa tekemämme selvityksen mukaan syntyperäisyys vaaditaan tällä hetkellä Liettuassa, Portugalissa ja Virossa.

Arvoisa puhemies! Olen saanut kolmenlaista kriittistä palautetta tästä lakialoitteesta. On kysytty, eikö eduskunnassa ole parempaa tekemistä. Jotkut kollegaedustajat ovat antaneet ymmärtää, että perustuslakia ei ole perusteltua pyrkiä muuttamaan lakialoitteella. Kolmantena kansalaispalautteissa on esitetty huoli siitä, millainen maailma sellainen on, jossa presidenttikin voi olla ihan kuka tahansa. Vastaan oikein mieluusti näihin kysymyksiin.

Onko asia siis iso vai pieni? Kun aloitin valmistelevaan käsillä olevaa lakialoitetta, ajattelin sen olevan asiallinen korjaus vanhentuneeseen lakiin. Valmistelun aikana on tullut selväksi, että asia on paitsi periaatteellinen myös hyvin symbolinen. Viime päivät ja jaettu kansakunnan vauvailo ovat viimeistään kuvastaneet, miten kovasti suomalaiset presidenttiin kiinnittyvät. Asema on maan symbolisin, vaikka valtaa nykyään on vähemmän kuin esimerkiksi pääministerillä. Siksi on tärkeää, että 2020-luvun Suomessa presidentiksi voivat pyrkiä kaikki Suomen kansalaiset.

No, sitten tämä perustuslakinäkökulma. Me 200 kansanedustajaa olemme vastuussa siitä, että yhteiskunta on mahdollisimman oikeudenmukainen. Käytännössä se tarkoittaa itselleni sitä, että jos tulee vastaan joku asia, joka minusta on väärin, käytän asemavaltani mahdollisuuksia sen korjaamiseen. Asemavaltaa kansalaiset ovat meidät vastuuttaneet ja myös valtuuttaneet käyttämään. Perustuslain muuttamiseen on syytä päästä käsiksi nopeasti. Meidän on saatava tämä asia valmisteluun niin, että tämä eduskunta ehtii sen käsitellä ja seuraava eduskunta sitten viimeistellä, jotta se tulisi voimaan vuoden 2024 todennäköisiin presidentinvaaleihin, demokratiassa kun vaaleissa valituksi tulemisen ohella on erittäin tärkeää se, kenellä on oikeus asettua ehdolle. Siksi siis tämä aloite.

Kolmas kritiikin kohde on ollut vaikein. Olen saanut sekä asiallisia että erittäin asiattomia viestejä, joissa kerrotaan, miksi Suomen presidentin on oltava täällä härmässä syntynyt. Samaan tapaan kaiketi 1906 moni ajatteli, että naiset eivät kuulu valtiopäiville. Ymmärrän tunteen siitä, että on ajatus, millainen presidentin kuuluu olla. Uskon kuitenkin, että tuo tunne muuttuu ajan saatossa, ihan niin kuin yhteiskunta tähänkin saakka on muuttunut.

Ja tunteita merkittävämpää, arvoisa puhemies, on se, että lainsäädännön pitää olla sellaista, että se ei syrji. Tasa-arvo ja mahdollisuudet kuuluvat kaikille. Aiheeseen on myös tarjolla asiantuntijatietoa, kun valiokuntakäsittely alkaa. Maailmanpolitiikan professori Teivo Teivainen käsittelee aihetta juuri julkaistussa kirjassaan Maailmanpoliittinen kansalliskävely, ja oikeustieteen professori Tuomas Ojanen on nostanut aiheen keskusteluun useissa yhteyksissä. Myös Etyj on moittinut Suomea tästä lainkohdasta ja pitänyt sitä syrjivänä.

Arvoisa puhemies! Tänään on maailman tyttöjen päivä, Girls Takeover. Esimerkiksi Yleisradion uutisten yhteiskunnallisen toimituksen päällikkönä toimii 14-vuotias Priya Härkönen. Tämänhetkisen lainsäädännön mukaan hän ei voi koskaan pyrkiä Suomen pre-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

sidentiksi, niin kuin ei Sofia-kummitytönikään. Minusta se on väärin, siksi lakia on muutettava, ja se on meidän käsissämme ja meidän vastuullamme.

Toivon asian jatkovalmistelulle menestystä valiokunnassa, niin että se saapuu sitten tähän saliin aikanaan päätettäväksi. Hyvää tyttöjen päivää kaikille! — Kiitos.

16.27 Ozan Yanar vihr: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset edustajat! Suomessa on kaunistu se, että kenestä vain voi tulla mitä vain. Meidän lapset voivat unelmoida eri ammateista ja etenemisestä yhteiskunnassa. Meillä on suhteellisen tasa-arvoinen yhteiskunta, jossa esimerkiksi sosiaalinen nousu on mahdollista. Alhaisen tulotason perheestä tuleva henkilö voi unelmoida siitä, että hän pääsee esimerkiksi parempiin ansioihin. Hän voi unelmoida erilaisista ammateista.

Mutta Suomessa on myös rakenteita, jotka laittavat ihmiset eriarvoiseen asemaan, ja tämä presidentin syntyperäisyysvaatimus on yksi niistä. Suomessa, kuten tuossa äskeisessäkin puheessa tuli esille, presidentiksi voi pyrkiä henkilö, joka on syntynyt Suomen kansalaisena, eli se tarkoittaa sitä, että presidentiksi pyrkiminen ja nouseminen ei ole kaikille suomalaisille mahdollista. Te saatatte ajatella, että mitä väliä, tämä on pieni epäkohta — mutta ei. Yhdenvertaisuudella on valtavasti väliä. Se on valtava asia. Symboliikalla on valtavasti väliä.

Me olemme aiemmin korjanneet näitä meidän laissa olevia kohtia, jotka eivät ole kohdelleet yhdenvertaisesti kaikkia suomalaisia. Aiemmin ministerin paikka piti olla syntyperäisen suomalaisen, ja me olemme huomanneet, että tämä on ongelmallinen kohta, ja olemme sitä muuttaneet. Nyt esimerkiksi minun kaltaiseni, teinilapsena Suomeen muuttanut, kansan valitsema henkilö voi ehkä joku päivä unelmoida ministerin paikasta ja ehkä pääministerin paikasta, ehkä, kenties, jos kansa niin haluaa. Ja minä haluan, että esimerkiksi kaksivuotiaana Suomeen muuttanut pikkutytty voi unelmoida presidentin paikasta tai että viisivuotiaana Suomeen adoptoitu pikkupoika tai Ben Zyskowiczin tavoin Suomessa muun maan kansalaisena syntynyt henkilö voi unelmoida presidentin paikasta. Nämä ovat aika relevantteja kysymyksiä.

Presidentiksi ei pääse noin vain. Kansa siitä päättää. Jos henkilö on rakentanut sellaisen luottamuksen suomalaisessa yhteiskunnassa, että hänet halutaan presidentin virkaan, tämän pitäisi olla mahdollista, eikä sen, että henkilö on sattunut syntymään jossain muualla päin maailmaa ennen Suomeen muuttoa, pitäisi rajata tätä mahdollisuutta. Kansa kuitenkin päättää. Meillä on täällä puolueitakin, jotka käyttävät slogania "kansaa päättää" — no, annetaan kansan päättää. Jos henkilö on rakentanut sellaisen luottamuksen, niin kyllä näen, että tämä asettaa selkeän rajauksen siihen, kuka pääsee näihin virkoihin.

Kyse on yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta, siitä, millaisen signaalin nykylainsäädäntö antaa. Muualla syntynytkin tai Suomessa ulkomaan kansalaisena syntynytkin voi toimia Suomen presidenttinä ja edustaa Suomea yhtä hyvin. Tämän pitäisi olla meidän lain viesti, ja tällä hetkellä se ei ole. Minä esimerkiksi toimin maahanmuuttajataustaisena, 14-vuotiaana Suomeen tulleenä henkilönä yleensä esimerkiksi Suomen presidenttinä, jos tilanne joskus olisi niin. Antaisin kaikkeni tämän maan vuoksi, ja nyt tämä mahdollisuus on minulta kielletty. Puhun tässä itsestäni pelkästään sen takia, että haluan havainnollistaa teille näitä asioita. Että yleensä kun puhutaan maahanmuutosta tai yhdenvertaisuudesta, minusta tuntuu, että silloin puhutaan massoista, mutta ehkä elävä esimerkki voi antaa paremmin suuntaa siihen, mikä on nykytila.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Jos tämä tai tuleva eduskunta ei lain muuttamiseen kykene, ehkä minun sijastani tulevat lapseni, jotka tulevat olemaan syntyperäisiä suomalaisia, voivat ehkä joku päivä unelmoida siitä, että he olisivat täysin tasa-arvoisia tämänkaltaisessa pohdinnassa.

Kiitos edustaja Pilvi Torstille valtavasti lakialoitteesta. Tasa-arvoisempaa Suomea odotellessa. — Kiitos.

16.32 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Suomeenhan meinattiin valita saksalainen prinssi. Suunnitelma kariutui, ja sitten tärkeät valtiolliset tehtävät haluttiin taata syntyperäisille suomalaisille. Syntyperävaatimus näyttää kytkeytyvän kansallisvaltioaatteeseen ja sen itsenäisyyden turvaamiseen, esimerkiksi nukkuvia agentteja ajatellen. Suomen valtio, itsenäinen valtio, on vasta 100 vuotta vanha, ja Suomen kansa... On olemassa sellainen kuin "ylisukupolvinen me". Esimerkiksi minun isovanhempani puolustivat Suomen itsenäisyyttä, ja se herättää velvollisuutta tätä maata kohtaan: millaisen Suomen ovat edeltäjät meille antaneet ja millaisen Suomen jätämme jälkeen.

Yhdysvalloissa, Virossa ja Liettuassa on tämä sama syntyperävaatimus, enkä minä koe, että se olisi epäoikeudenmukainen tai epätasa-arvoinen. Jos näihin maihin muuttaisin, niin kunnioittaisin sen valtion päätöksiä: mistä perinteistä se valtio pitää kiinni, ja millä perusteella siellä voi hakea mitään virkaa.

Tämä ei mielestäni ole jäännös, tämä on perinne, ja tällä on vahva symbolinen arvo. Siitä onkin hyvä keskustella, pitäisikö presidentille lisätä valtaoikeuksia. Minusta pitäisi.

16.34 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Oma nimeni ei ole tässä lakialoitteen allekirjoittajien joukossa. Edustaja Pilvi Torsti ja täällä sitten myös edustaja Ozan Yanar kyllä perustelivat hyvin tätä lakialoitteen syntyä. Kuitenkin ajattelen, että perustuslain muuttaminen tältä osin, presidentti-instituutiota ajatellen, on varmasti aikamoisen työn takana, jos tähän suuntaan haluaisi edetä.

Se asia, joka tässä jäi itselleni kysymykseksi, on tämän aloitteen laatijan näkemys kaksoiskansalaisuudesta presidentin viran kohdalla. Itse ajattelen, että on tärkeää, että tietyissä turvallisuuteen keskeisesti, siis valtiolliseen turvallisuuteen keskeisesti, liittyvissä viroissa ja aivan erityisesti presidentin virassa henkilö on pelkästään Suomen kansalainen, jotta ei tule mahdollisia intressiristiriitoja eri kansalaisuuksien välillä. Kuulisin mielelläni edustaja Pilvi Torstin näkemyksen presidentin virasta: voisiko teidän mielestänne kaksoiskansalainen olla mahdollinen presidentti?

16.36 Ozan Yanar vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Huhtasaarelle olisin sanonut, että perinteet on huono argumentti. Mutta kun hän varmaan tiesi, että hänellä on huonot argumentit, niin hän lähti pois. Siitä argumentista, että muualta tulleiden pitäisi kunnioittaa epätasa-arvoista asemaa, en nyt ole samaa mieltä. Kyllähän ihmiset voivat pyrkiä tasa-arvoon.

Minusta on hyvä tiedostaa, että ministereiltäkin tämä poistettiin. Minä nyt olen elävä esimerkki teidän edessänne, että minäkin voin ehkä joku päivä unelmoida ministerin urasta ja minä tekisin kaikkeni siinä asemassa. Minun lojaalisuuteni tai joku muu asia — en usko, että kukaan tässä salissa epäilisi sitä.

Tähän kaksoiskansalaisuuskohtaan sen verran, että tietääkseni nykyään kaksoiskansalainen voi myös olla Suomen presidentti, jos hän on syntyperäinen suomalainen. Eli oletetaan, että jos on henkilö, joka on syntynyt syntyperäisenä suomalaisena, vaikka Helsingis-

sä, jolla on jompikumpi vanhempi vaikka jostain muualta, ja hän saa sitä kautta myös toisen kansalaisuuden, niin hän voi nousta presidentiksi. Mutta henkilöt, joista on tullut suomalaisia jälkikäteen, eivät voi, ja Suomessa syntyminenäkään ei riitä. Tilanne esimerkiksi sellaisten henkilöiden kohdalla kuin Ben Zyskowitz on se, että vaikka henkilö syntyy Suomessa muun maan kansalaisena, niin hän ei ole suomalaisena syntynyt tai hänet luokitellaan niin ja hänellä ei ole myöskään sitten oikeutta asettua ehdolle. — Harmi, että edustaja Zyskowitz ei ole paikalla. Olisi ollut hyvä saada hänenkin mielipiteensä tästä mielenkiintoisesta asiasta.

16.38 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Tartun kolmeen asiaan.

Ensin lyhyesti edustaja Huhtasaarelle: On erittäin vakavaa puhua perinteestä, kun me puhumme esimerkiksi kansainvälisen adoption kautta Suomeen tulleista tuhansista lapsista. Heillä on perinteensä, he ovat suomalaisia. Nämä ovat puheita, jotka tuntuvat todella viiltäviltä näille lapsille ja heidän vanhemmilleen ja läheisilleen. Itsekään en ihan ehkä tajunnut sitä, kun tein tätä lakialoitetta, mutta yhteydenotoista, joita olen saanut, ja tosiaan omalta kummityöltä tulleen palautteen myötä tämä on käynyt todella selväksi. Tässä salissa me todellakin kannamme myös vastuuta puheistamme.

Sitten edustaja Räsäselä kiitos kysymyksestä, ja sanon tuohon perustuslakiasiaan: Se on selvää, että tämä on työn takana, ja harkitsin ihan itsekin, onko tämä oikea tapa asiaa edistää, mutta kuten jo totesin, asioita pitää muuttaa niillä keinoilla, mitkä meille on annettu. Mutta se on periaatteellinen kysymys, ja on nyt sitten perustuslakivaliokunnan asia ottaa tämä asia, joka on selkeästi tämmöinen yhdenvertaisuusepäkohta, ja kuulla asiantuntijoita ja viedä asiaa eteenpäin, niin että saataisiin se kahden eduskunnan kanssa käsiteltyä ja oikeasti 2020-luvulla jo sitten myöskin voimaan. Tavallaan joskus pitää aloittaa, ajatella, että se hetki on juuri nyt tässä salissa.

Mitä tulee tähän kaksoiskansalaisuuteen, niin kyllä, tämä on tullut esille. Ehkä on myös niin, että syntyperävaatimus ja kaksoiskansalaisuus joskus ihmisten ajatuksissa myös sekoittuvat, eli niin kuin edustaja Yanar toi esiin, tämän syntyperävaatimuksen ollessa täällä kaksoiskansalaisuuden osalta lainsäädäntö on nykyäänkin jo erilainen.

Sellaisia ajatuksia on tullut esimerkiksi professori Teivo Teivaiselta, joka tosiaan kirjassaan aihetta on käsitellyt, että voimmehan me esimerkiksi vaatia kaksoiskansalaisena presidentiksi valittavalta henkilöltä, että hänen on luovuttava toisen maan kansalaisuudesta siinä tilanteessa. Tämähän on ihan mahdollista ja saattaisi olla harkittavaa — niin kuin me vaadimme puoluekirjastakin luopumista. Sehän on tavallaan samankaltainen tilanne, että halutaan tämmöisen henkilön olevan sillä tavalla muodollisesti neutraali. Professori Teivainen esitti myös tämmöisen ehkä mielenkiintoisen näkemyksen, että voisiko ajatella, että kansalaisuuden vaatimus on 18 vuotta jatkunut kansalaisuus. Nämä ovat asioita, [Puhemies koputtaa] joita sitten pohditaan siinä kohtaa, kunhan se tulee käsittelyyn.

16.40 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä sen todeta, että mielestäni tätä lakiesitystä todellakin voi hyvin harkita enkä suoralta käsin halua sitä missään nimessä olla vastustamassa. Uskon, että jos meillä olisi tämänkaltainen lainsäädäntö, sitä tuskin kukaan nyt vastustaisi eli olisimme aivan tottuneet siihen järjestelmään, vaikka hyvin todennäköisesti sellaisenkin lainsäädännön vallitessa meillä kuitenkin valittaisiin niitä presidenttejä, jotka ovat syntyperäisiä Suomen kansalaisia. Se olisi ehkä todennäköisempää, mutta se mahdollisuus sitten olisi.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

Mutta mitä tulee tähän kaksoiskansalaisuuteen, niin viime vaalikaudella muun muassa sisäministeriön toimesta käynnistettiin hanke, jossa selvitettiin juuri keskeisiin turvallisuuteen liittyviin korkeisiin virkatehtäviin liittyviä intressiristiriitoja, jotka voivat seurata kaksoiskansalaisuudesta. Itse olisin sitä mieltä, että me tarvitsisimme sellaista lainsäädäntöä, jossa rajoitettaisiin tietyissä viroissa kaksoiskansalaisten mahdollisuutta näihin virkoihin hakeutua ja todellakin se olisi mahdollista, että luopuisi siitä toisesta kansalaisuudesta hakiessaan tällaista virkaa.

16.42 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Vielä ehkä alleviivatakseni tätä kaksoiskansalaisuuden ja syntyperävaatimuksen eroa oikeastaan otin puheenvuoron liittyen tähän, minä edustaja Räsänen toi esiin edelliseltä kaudelta. Tunnen tätä asiaa myös itse jonkin verran. Erityisesti kun tämä on lähetekeskustelu, toivon, että me emme nyt sekoita sitten syntyperävaatimusta ja kaksoiskansalaisuutta, sillä ne ovat kaksi aivan eri asiaa, niin kuin edustaja Räsänenkin aivan hyvin toi esiin, ja käsittelisimme tätä syntyperävaatimusta nimenomaan tämmöisessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvomerkityksessä, symbolisessa merkityksessä, joka sillä eittämättä on, jotta kaikki meidän kansainvälisen adoption kautta ja muista syistä tänne tulleet, suomalaisena yhteiskunnassa elävät kansalaisemme saavat haaveilla presidentin tehtävästä, oli se sitten todennäköistä tai ei — sehän ei ole välttämättä nyt tässä se kysymyskään, vaan kysymys on siitä, mitä me todella ajattelemme siitä, että kaikki ovat yhdenvertaisia tässä lain näkökulmasta.

16.43 Ozan Yanar vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä tästä kaksoiskansalaisuuden sekoittamisesta tähän, koska kuten äsken totesin, ihminen, joka on kaksoiskansalainen, voi päästä tälläkin hetkellä Suomen presidentiksi, jos kansa niin haluaa ja niin edelleen. Että tämä on ihan eri keskustelu.

Haluan tuoda lopuksi tähän sen, että presidentiksi ei pääse noin vain. Kuten äskenkin todettiin, se on aikamoinen työ, luottamuksen rakentamista. Pitää saada yli 50 prosenttia äänistä. Suomen kansan pitää olla teidän takananne, mikä tarkoittaa sitä, että se on aikamoista työtä. Minusta on väärin, että jos Suomen kansa haluaa äänestää ihmistä, joka on rakentanut tätä luottamusta, niin siltä vietäisiin tämä oikeus sen takia, että tämä henkilö on satunut tulemaan Suomeen 2-vuotiaana tai syntynyt Suomessa väärällä passilla — se ei vain mahdu minun päähäni.

Minusta perustuslakivaliokunnan pitää käydä hyvää keskustelua tästä asiasta, ja toivon, että moderniin yhteiskuntaan kuuluva muutos tehdään, mutta jos ei tehdä tällä kaudella, niin ehkä joskus. Sitä odotellessa. Ehkä tässä kaksoiskansalaisuus- ja tässäkin keskustelussa voisi tuoda sen, että tämä ei ole mikään lojaaliuskysymys. Kyllä henkilö, joka on maahanmuuttajataustainen, on myös täysin lojaali Suomelle. Sekin on pidettävä mielessä näissä keskusteluissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

11. Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta

Lakialoite LA 38/2017 vp Sari Essayah kd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

16.45 **Sari Essayah kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite lapsivähennyksen säilyttämiseksi on osa kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjettia, joka tulee sitten myöhemmin käsiteltäväksi talousarvioaloitteiden muodossa, ja myöskin osa näistä lakialoitteista on jo täällä salissa esitelty.

Eli kyseessä on kristillisdemokraattien viime kaudella hallituksessa mukana ollessaan aikaansaama lapsivähennys verotuksessa, joka kompensoi silloista lapsilisäleikkausta nimenomaan pieni- ja keskituloisille perheille. Nyt tämä hallitus tätä budjettia esitellessään valtiovarainministeri Petteri Orpon johdolla totesi, että yhdenkään kansalaisryhmän verotus ei kiristy, ja se hän ei pidä paikkaansa, niin kuin täällä salissa on sitten myöhemmin keskusteluissa osoitettu, koska juuri tämä lapsivähennyksen lakkaaminen tämän vuoden loppuun — jos hallitus ei sitä jatka, niin kuin ei ole esittänyt jatkavansa — tarkoittaa sitä, että nimenomaan lapsiperheet ovat se ainut ihmisryhmä, jonka verotus tulee kiristymään ja erityisesti vielä pieni- ja keskituloisten kohdalla.

Toki täällä hallitus esitteli sitä, minkälaisia lapsiperheisiin kohdistuvia tukimuotoja on, muun muassa yksinhuoltajien lapsilisäkorotus, 5 euroa per lapsi, mutta kun otetaan huomioon, että tämä kompensatio, mikä tulee lapsivähennyksen muodossa, pystyy olemaan yksinhuoltajalle, jolla on neljä alaikäistä huollettavaa, maksimissaan 400 euroa vuodessa ja tämä korotus taas puolestaan tekee 240 euroa, niin neljälapsinen yksinhuoltaja häviää 160 euroa. Ja tietenkin päivähoitomaksujen alennuskin otetaan ilolla vastaan, mutta täytyy huomata, että kaikissa tätä lapsivähennystä saavissa perheissä ei ole päivähoitoikäisiä lapsia elikkä nämä kompensatiot eivät välttämättä osu samoihin perheisiin. Eli jonkun perheen kohdalla näistä hallituksen toimista saattaa tulla kompensatiota ja toisten kohdalla ainoastaan, vain ja pelkästään leikkausta.

Kristillisdemokraatit ovat perustelleet tätä tietenkin paitsi sillä, että se näkyy siellä perheen kukkarossa, myöskin työn vastaanottamisen kannustimena. Elikkä tämä efektiivinen veroaste, joka on ratkaiseva siinä vaiheessa, kun mietitään, onko se työn vastaanottaminen kannattavaa, pienillä ansiotuloilla hyvin nopeasti nousee. Ja kun otetaan huomioon nämä päivähoitomaksut, niin nämä yhdessä tekevät sen, että monta kertaa perheessä kannattaa puntaroida, onko järkevää palata sinne työelämään. Ja kun nämä tuet vähenevät, päivähoitomaksut kasvavat ja työssäkäyntikulut kasvavat, tämä tapahtuu yleensä jo siellä hyvinkin pienillä ansiotuloilla, ja siinä mielessä tämä saattaa olla myös sellainen niin sanottu kannustinloukku.

Kristillisdemokraatit ovat myös omaa perusturvaan liittyvää, kannustavaa perusturvajärjestelmäänsä esitelleet, joka sitten olisi myös sen tyylinen järjestelmä, jossa jokainen euro, minkä henkilö ansaitsee, tuenvähennysten ja verotuksen kasvamisen jälkeen jättäisi aina enemmän käteen. Tämä on tietenkin sitten tulevaisuudessa sellainen ratkaisu, mikä tä-

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

män tyypisissä tilanteissa olisi auttamassa. Tulorekisteri, jota Suomeen ollaan kaavailemassa, luo tavallaan sen pohjan, jolloinka tämän tyypisiä järjestelmiä, sosiaaliturvajärjestelmiä, pystytään ottamaan käyttöön. Tämä on sellainen tulevaisuuden malli, jota me mielellämme olemme kyllä esittelemässä, ja toivomme, että se myöskin sitten, kun tätä keskustelua sosiaaliturvauudistuksesta käydään, otetaan huomioon. Mutta tätä lapsivähennysjärjestelmää me tarvitsemme vähintäänkin siihen saakka, että perheitten taloudellinen tilanne ei heikkene ja toisaalta myöskään tätä kannustinongelmaa ei synny.

Vielä ehkä sen verran tästä, että tässä säännöksessä, joka on täällä pykälässä esitelty, huomioidaan todellakin tämä kotitalouden tulojen nousu, ja sitten tämä leikkaantuu sitä mukaa, kun tulot nousevat. Elikkä tämä nimenomaan on pieni- ja keskituloisiin kohdistuva vähennys, ja kun tämä on verosta tehtävä vähennys, niin tietenkään semmoisessa tilanteessa, jossa verot ovat tulojen vähäisyyden vuoksi pienet tai nollassa, ei vähennystä pystytä tekemään. Elikkä tämä toimii tavallaan samalla logiikalla kuin vaikkapa kotitalousvähennys.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valtiovarainvaliokunnassa tämä lapsivähennys otettaisiin ihan tosissaan ja ymmärrettäisiin, että tämä on todellakin nyt sitten se tapa, millä voitaisiin varmistaa hallituksen lupaus siitä, että minkään ihmisryhmän verotus ei nouse. Jos tätä ei hyväksytä, niin hallituksen viesti on se, että lapsiperheet, erityisesti pieni- ja keskituloiset lapsiperheet, ovat ne, joita halutaan verotuksellisesti rangaista.

16.50 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan erittäin voimakkaasti tätä lakialoitetta, joka on todellakin osa kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjettia. Tämä lapsivähennysjärjestelmä on ollut erittäin tärkeä meille, koska olimme sitä luomassa hallituksessa ollessamme, ja sehän luotiin kompensoimaan valitettavaa lapsilisien leikkausta. Pidän kyllä lapsiperheiden näkökulmasta hyvin valitettavana sitä, että nyt tämä kompensatio ollaan poistamassa ilman, että lapsilisissä tätä huomioidaan.

Tässä salissa on oltu huolestuneita siitä, että syntyvyys on vähentynyt nälkävuosien tasolle. Mielestäni tämä lapsiperheiden verotuksen kiristäminen, lapsivähennyksen poistaminen on aika huono signaali perheille tällaisena aikana. Me tarvitsisimme päinvastoin myönteisiä viestejä, jotta perheet voisivat rohjeta hankkia lapsia sen verran kuin mistä he unelmoivat. Mehän tiedämme tutkimuksista, että perheet toivoisivat suurempaa lapsilukumäärää kuin mitä käytännössä pystyvät tuottamaan. Meillä Suomessa ongelmana todellakin on se, että lapsiperheitä verotetaan ankarasti verrattuna moneen Euroopan maahan, koska meiltä puuttuvat toimivat perheverotusjärjestelmät. Sen takia pidän erittäin suurena vahinkona, että tätä lapsivähennysjärjestelmää hallitus on nyt poistamassa, koska tämä olisi hyvä ensimmäinen askel siihen, että me voisimme olla kehittämässä perhemyönteistä verotusjärjestelmää.

16.53 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta kun edustaja Räsänen mainitsi perheverotusjärjestelmän, niin kristillisdemokraatit ovat olleet aiempina vaalikausina Suomessa miettimässä sitä ja esitelleetkin tämmöisen ansiotulovähennyksen, lapsivähennyksen, jonka pohjalta pitkälti tämä viime kaudella toteutettu malli on kehitelty. Muistan, kun kaudella 2003—2007, kun olin itse eduskuntaryhmän puheenjohtajana, toimimme tästä samasta vähän, voisiko sanoa, raakilemallin ensimmäisen kerran tähän suureen saliin keskusteluun, koska totesimme, että meiltä puuttuu Suomessa verotuksellinen elementti, jolla voitaisiin lapsiperheitä tukea. Siinä mielessä se oli ikään kuin ensimmäinen avaus tähän suuntaan. Täytyy sanoa, että tämä malli, mitä viime kaudella on

Pöytäkirja PTK 102/2017 vp

toteutettu, on hyvä, kun tässä nimenomaan tulee myöskin progressiivisuus huomioon otettuna silloin tavalla, että tämä kohdistuu nimenomaan pieni- ja keskituloisiin lapsiperheisiin. Siinä mielessä tämän jatkaminen kyllä olisi äärimmäisen kannatettavaa.

Näissä niin sanotuissa klassisissa perheverotusmalleissa, joissa esimerkiksi yhden tulonsaajan tulot jaetaan kahden kesken, on niitä ongelmia, että erilaisia perhemuotoja tulee silloin kohdeltua epätasa-arvoisesti. Siinä mielessä sanoisin, että itse pidän tällaisia vähennysmallisia paremmin kohdentuvina, etenkin kun niissä voidaan huomioida myöskin tuloasteikkoja ja justeerata niitä ja kannustinvaikuttimet ovat näissä parempia. Sen tähden toivoisin, että Suomessa voitaisiin jatkaa keskustelua näistä verotuksellisista tukimuodoista, koska erilaisia perheveromallejahan on Eurooppa pullollaan ja jotkut ovat onnistuneita, jotkut vähemmän onnistuneita, mutta meillä Suomessa oikeastaan verotuksen kautta me emme ole halunneet ottaa tähän asiaan minkäänlaista kantaa. Siinäkin mielessä tämä malli on ansiokas.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 12.10.2017 klo 16.00. Täysistunto lopetetaan klo 16.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola